

Nr 71.

Ankom till riksdagens kansli den 22 maj 1925 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående till befrämjande av växtförädling m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Under punkt 86 i nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition angående statsbidrag till befrämjande av växtförädling, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, för detta ändamål beräkna för budgetåret 1925—1926 ett belopp av 300,000 kronor.

I en till riksdagen den 23 mars 1925 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 172 har Kungl. Maj:t därefter under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden föreslagit riksdagen

ej mindre för budgetåret 1925—1926 anvisa såsom särskilda extra anslag *dels* till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt-vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer 107,625 kronor,

dels ock till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrland och Jämtland samt i Luleå 94,460 kronor,

eller sålunda tillhopa 202,085 kronor,

allt under av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna villkor;

än även medgiva, att den å Alnarps egendom med medel från egendomens avkastning uppförda byggnaden för Lunds universitet för ärftlighetsforskning må efter institutionens förflyttning till Svalöv användas för annat statsändamål enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmelser.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) nr 440 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Tånga, vari hemställts, att riksdagen måtte med bifall i övrigt till Kungl. Maj:t i propositionen nr 172 framställda förslag för budgetåret 1925—1926 anvisa såsom särskilda extra anslag:

dels till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt-vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer 111,100 kronor

dels ock till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrland och Jämtland samt i Luleå 96,265 kronor

eller sålunda tillhopa 207,365 kronor allt under av departementschefen i propositionen angivna villkor.

2) nr 292 i första kammaren av herr *Bärg m. fl.* likalydande med nr 442 i andra kammaren av herr *Lövgren* i Nyborg, vari hemställt, att riksdagen må för budgetåret 1925—1926 till understödjande av den praktiskt-vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm anvisa ett extra anslag å 75,000 kronor samt

3) nr 293 i första kammaren av herr *Nilsson, Nils Anton* och herr *Andersson, Elof* likalydande med nr 441 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Hörby *m. fl.*, vari med annan motivering än i motionerna I: 292 och II: 442 likaledes hemställt, att riksdagen må för budgetåret 1925—1926 till understödjande av den praktiskt-vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm anvisa ett extra anslag å 75,000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dessa framställningar, hänvisas till motionerna.

Växtförädlingsverksamhet bedrivs i Sverige i stort sett allenast av Sveriges utsädesförening samt av firman W. Weibull vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt. Framhållas må dock den växtförädling, som förekommer å institutionen för ärtflighetsforskning i Alnarp och, vad angår köksväxter, vid Alnarps trädgårdar.

Sveriges utsädesförening.

Sveriges utsädesförening har årligen från och med 1891 erhållit statsbidrag till sin verksamhet.

Statsbidraget till Sveriges utsädesförening har under senare år i sin helhet av riksdagen beviljats såsom extra anslag för varje budgetår. För beloppets bestämmande har föreningen framlagt förslag till inkomst- och utgiftsstat. Skillnaden mellan sammanlagda beloppet av utgifter av beskaffenhet att kunna av statsmakterna godkännas och beräknade inkomster har beviljats såsom statsanslag. Frånsett statsanslaget har föreningens största inkomst utgjorts av den ersättning, som tillkommit föreningen på grund av en av Kungl. Maj:t godkänd överenskommelse den 23 december 1918 med allmänna svenska utsädesaktiebolaget angående övertagandet av från föreningen utgående eliter och nya sorter av lantbruksväxter. Denna överenskommelse, enligt vilken ersättningen till föreningen för budgetåret 1924—1925 utgör 140,000 kronor, har av bolaget uppsagts till upphörande från och med den 1 juli 1925.

Inrättande av statens centrala frökontrollanstalt.

Till 1924 års riksdag framlade Kungl. Maj:t proposition om inrättande av en statens centrala frökontrollanstalt. Detta förslag blev av riksdagen i huvudsak bifallet.

Genom likalydande motioner väcktes i bada kamrarna förslag, att riksdagen måtte för budgetåret 1924—1925 såsom extra anslag bevilja 100,000 kronor till upprätthållande av den vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt bedrivna praktiskt vetenskapliga verksamheten. Yrkandet i motionerna bifölls enligt beslut i gemensam omröstning. Då således motiveringen för beslutet saknas, torde det vara anledning att något närmare redogöra för ärendets behandling i riksdagen.

Anslag till
firman Wei-
bull vid 1924
års riksdag.

I *motionerna* anfördes sålunda följande:

»Med hänsyn till anstaltens ur det allmännas synpunkt utomordentligt betydelsefulla verksamhet ävensom till vad ovan yttrats om speciallagstiftning till skydd för nya växtvarieteter samt om svårigheten för en förädlingsanstalt att bestå under långvarig depression, synes oss tidpunkten för statsmakterna vara inne att med anslag stödja jämväl Weibullsholms växtförädlingsanstalt.

Ett ytterligare skäl för beviljande av statsbidrag, synes oss ligga däri, att genom dylikt bidrag de framstående specialister, som äro fästa vid anstalten och där förvärvat mångårig erfarenhet och träning skulle i det allmännas intresse tillförsäkras fortsatt verksamhet just under de arbetsförhållanden, som visat sig ägnade framstimulera så betydelsefulla resultat.

Vi underskatta icke de svårigheter för statsbidrags beviljande, som förefinnas i det sakförhållandet, att den enskilda firman W. Weibull äger och hittills under en följd av år — visserligen som särskild avdelning — successivt organiserat Weibullsholms växtförädlingsanstalt samt helt uppehållit dess verksamhet. Vill man emellertid effektivt främja den betydelsefulla sak, som här föreligger, synes oss dessa svårigheter vara överkomliga. Möjlighet förefinnes ju att inom organisationens ram såsom självständig sektion avskilja och genom sakkunnig myndighet övervaka, att statsbidraget enbart kommer anstalten som sådan till del. Statsbidraget synes oss emellertid lämpligen med hänsyn till företagets helt privata karaktär icke kunna utgå under annan form än en årspremiering av växtförädlingsverksamheten. Det torde sedermera ankomma på Kungl. Maj:t att uppställa vederbörliga garantier, för att statsbidraget verkligen kommer den praktiskt vetenskapliga verksamheten till godo och att verksamheten, så länge statsbidraget utgår, bibehålles i den omfattning, som förutsatts vid bidragets beviljande. Numera omfattar som bekant verksamheten sedan mer än ett tiotal år tillbaka samtliga viktigare jordbruksväxter och dessutom grönsaksväxterna.

Vad angår storleken av det statsbidrag, som sålunda enligt vår mening bör tillkomma anstalten, torde detta för att fylla sitt ändamål och med tanke på storleken av motsvarande statsbidrag till Sveriges utsädesförening, med vilken anstalten i effektiviteten av förädlingsverksamheten kan anses fullt jämfäst, icke böra sättas lägre än 100,000 kronor.»

Jordbruksutskottet, till vilket motionerna remitterades, infortrade yttrande från lantbruksstyrelsen. Med anledning därav inkommo till sagda styrelse skrivelser från Sveriges utsädesförening och firman Weibull.

Föreningen framförde därvid för lantbruksstyrelsen sina tvivel om det nationalekonomiskt riktiga och i övrigt lämpliga att vid sidan om utsädesföreningens växtförädlingsorganisation skapa ännu en likartad statsunder-

stödd anstalt samt framhöll sin farhåga att en dylik åtgärd komme att omöjliggöra för utsädesföreningen att i samma omfattning och med lika fullständigt tillgodogörande av de vetenskapliga arbetskrafterna som förut fortsätta utsädesföreningens hittillsvarande verksamhet.

Firman Weibull framhöll häremot bland annat, att utsädesföreningen uppenbarligen missuppfattat den föreliggande motionen, när föreningen gjorde gällande, att denna avsåge att skapa en med utsädesföreningen likartad statsunderstödd anstalt. Motionärerna hade uttryckligt framhållit, att det på anförda skäl vore fråga om en årspremiering av verksamheten vid ett företag av privat karaktär, och hade förutsatt upphörandet av dylikt statsbidrag.

Ur *lantbruksstyrelsens* yttrande må följande återgivas:

»Mellan de två växtförädlingsanstalterna vid Svalöv och Weibullsholm har helt naturligt en viss konkurrens under årens lopp kommit att uppstå. Visserligen har man velat påstå, att denna konkurrens, såsom i sig innebärande ett kraftigt incitament till uppbringande av respektive verksamhet till högsta möjliga effektivitet, endast eller i varje fall i övervägande grad skulle vara fördelaktig. Aldeles fränsett, att denna konkurrens, särskilt när det gällt att ekonomiskt utnyttja förädlingsverksamhetens olika produkter, understundom tagit mindre tilltalande former, håller lantbruksstyrelsen före, att vissa andra obestridliga olägenheter varit därmed förbundna. Lantbruksstyrelsen vill i detta hänseende erinra om den allt för stora produktion av nya sorter, av vilka endast ett jämförelsevis mindre antal beteckna avgjorda framsteg inom utsädesbranschen, som framtingas av denna konkurrens och som ej kan undgå att oroa och förvirra den praktiska växtodlingen. Till nämnda missförhållande har för övrigt nog i sin mån medverkat jämväl förädlingsanstalternas nära och intima förbindelse med merkantila företag i utsädesbranschen, i vilkas intresse det förklarligt nog legat att varje säsong kunna erbjuda den köpande allmänheten 'nyheter' av olika slag.

Ett förhållande, som givetvis påkallar beaktande, äro också, att, när två företag av ifragavarande slag vart för sig arbeta på liknande uppgifter inom samma verksamhetsområde, det svårligen kan undvikas, att obehövt dubbelarbete förekommer och att på ena hållet kunna erfarenheter eller forskningsresultat icke bliva omedelbart tillgodogjorda på det andra hållet. Detta är en naturlig följd av ledningens fördelning på olika händer och missförhållandet minskas icke av rådande konkurrenshänsyn.

Erfarenheten av de under senare tiden inom Sverige rådande förhållanden på detta område synes lantbruksstyrelsen giva vid handen, att olägenheterna av den understundom såsom en fördel åberopade konkurrensen ur allmänna jordbrukssynpunkter måste anses överväga eventuella fördelar därav. Lantbruksstyrelsen vill i detta sammanhang erinra om det betydelsefulla och framgångsrika förädlingsarbete, varigenom Sveriges utsädesförening bragt landet att stå kanske främst på detta område under en tid, då någon konkurrens inom landet icke förefanns.

En nödvändig förutsättning för att det allmänna skall kunna tillskyndas största möjliga gagn därav, att genom statens ingripande det värdefulla förädlingsarbetet vid Weibullsholm kan fortsättas, finner lantbruksstyrelsen därför vara, att denna anstalt ställes under samma ledning som den av staten hittills stödda verksamheten vid Svalöv. Genom en sådan anordning skulle enligt lantbruksstyrelsens mening sundare och för vårt jordbruk ur alla avseenden gynnsammare förhållanden på växtförädlingens område komma

att bliva rådande på samma gång som det otvivelaktigt mycket värdefulla förädlingsmaterial, som förefinnes vid Weibullsholm, bleve bevarat och där arbetande värdefulla krafter bleve satta i tillfälle fortsätta sitt gagnande arbete.

Lantbruksstyrelsen finner det vara ofrånkomligt, att, därest det nuvarande växtförädlingsarbetet vid Weibullsholm skall understödjas med statsmedel, detta i ekonomiskt avseende helt friställes och att säkerhet skapas för verksamhetens i förhållande till firman Weibull fullt självständiga fortbestånd. Firman skulle då såsom en följd härav för rätten att tillgodogöra sig förädlingsanstaltens arbete, i likhet med vad som är förhållandet vid Svalöv, på visst överenskommet sätt bidra till förädlingsverksamhetens upprätthållande.

Först då en utredning angående samtliga av lantbruksstyrelsen här anförda ekonomiska synpunkter föreligger jämte kostnadsberäkning för upprätthållande av växtförädlingsverksamheten, torde med någon större grad av säkerhet kunna bedömas om och eventuellt i vilken omfattning statsbidrag för ifrågavarande ändamål bör utgå.

Av vad ovan anförts torde framgå, att lantbruksstyrelsen icke anser sig kunna tillstyrka motionerna i föreliggande form.

Lantbruksstyrelsen får därför tillstyrka bifall till ifrågavarande motioner på det sätt, att ett extra anslag av 100,000 kronor måtte ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter Kungl. Maj:ts beprövande under här ovan angivna villkor användas för upprätthållande av den växtförädlingsverksamhet, som hittills bedrivits vid Weibullsholm.»

Jordbruksutskottet yttrade för sin del:

»Utskottet vill till en början understryka de i det förestående återgivna uttalanden, som röra den inhemska växtförädlingens stora betydelse för vårt lands jordbruksproduktion. Vikten av att denna förädlingsverksamhet uppehålls vid sin hittillsvarande ostridigt höga nivå är också enligt utskottets mening en nationalekonomisk fråga av den största betydelse och räckvidd. Såsom ock motionärerna framhållit, förefinnes ej möjlighet att erhålla patent-skydd för växtförädlingens resultat, och ligger därför i densammans natur en viss svårighet att vid produktens övergång till den allmänna marknaden tillgodogöra sig en inkomst, som står i rimlig proportion till nedlagda kostnader och produktens nationalekonomiska värde. Då, såsom av den förut lämnade redogörelsen torde framgå, fortbeståndet av en såsom synnerligen betydelsefull erkänd gren av denna verksamhet, Weibullsholms växtförädlingsanstalt, på grund av berörda under nu rådande förhållanden skärpta svårigheter kan äventyras, måste detta för utskottet framstå som en allvarlig angelägenhet. Vid sådant förhållande har utskottet ansett sig böra taga i övertvägande spörsmålet om vidmakthållande av ifrågavarande växtförädlingsverksamhet. Rörande förutsättningarna i detta avseende hava framkommit vissa mot varandra starkt avvikande meningar. Motionärerna och firman Weibull anse tillräckligt, att genom vederbörlig inspektion och kontroll övertvakas, att eventuellt statsbidrag kommer den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm helt tillgodo samt att denna verksamhet bibehålles vid sin nuvarande omfattning. Lantbruksstyrelsen däremot uppställer kravet på att, därest det nuvarande växtförädlingsarbetet vid Weibullsholm skall understödjas av statsmedel, detta i ekonomiskt avseende helt

friställes och att säkerhet skapas för verksamhetens i förhållande till firman Weibull fullt självständiga fortbestånd'. Lantbruksstyrelsen har i detta sammanhang, bland annat, gjort gällande, att från det allmännas synpunkt övertvägande nackdelar vore förenade med den konkurrens, som förekomme mellan de båda företagen. Mot denna uppfattning, som delas av Sveriges utsädesförening i Svalöv, har firman Weibull inlagt gensaga.

Vid skärskådande av detta spörsmål har utskottet emellertid icke funnit sig i ärendets nuvarande skick kunna fatta ståndpunkt beträffande de på sätt ovan nämnts framkomna skiljaktiga meningarna. Härvid vill utskottet särskilt framhålla, att lantbruksstyrelsens riktlinjer torde syfta mot åtgärder, medförande vittgående konsekvenser i olika avseenden. Vid sådant förhållande har utskottet givetvis icke kunnat förorda åtgärder, som skulle kunna binda statsmakterna i nu berörda hänseenden. Såsom även lantbruksstyrelsen antytt, synes emellertid ett uppskov med statsingripande till stöd för ifrågavarande växtförädlingsverksamhet kunna medföra fara för fortbeståndet av denna verksamhet. Med hänsyn till de betydande värden för den svenska växtodlingen, som därigenom skulle gå förlorade, har utskottet därför ansett sig icke kunna underlåta tillstyrka, att redan för nästa budgetår anslag ställes till Kungl. Maj:ts disposition för viktmarkthållande av växtförädlingsverksamheten å Weibullsholm. Det torde därvid böra ankomma på Kungl. Maj:t att genom vederbörlig kontroll och inspektion tillse, att detta anslag kommer ifrågavarande praktiskt vetenskapliga växtförädlingsverksamhet helt tillgodo ävensom att garantier vinnas för att denna verksamhet under nämnda budgetår i huvudsak bibehåller sin nuvarande omfattning. Utskottet har desto hellre ansett sig böra tillstyrka beviljande av sådant anslag som ett erkännande på detta sätt av de för den svenska jordbruksnäringen värdefulla resultat, vilka genom ifrågavarande växtförädlingsanstalts mångåriga, hittills icke statsunderstödda verksamhet uppnåtts, synes väl kunna motiveras. Emellertid bör i detta sammanhang betonas, att riksdagen genom anvisande av berörda anslag givetvis icke får anses bunden beträffande fortsatt anslagsbeviljande för ifrågavarande ändamål. Såsom redan antytts bör enligt utskottets mening dylikt beviljande föregås av ytterligare utredning rörande förutsättningarna för stödjande av denna växtförädlingsverksamhet. Denna utredning bör givetvis vara allsidig och inriktad på att klarlägga såväl behovet av understöd som ock de åtgärder, vilka från statens sida i detta sammanhang kunna vara påkallade, ävensom möjligheterna för genomförande av dessa åtgärder.

Under återopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner må

1) för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra anslag av 100,000 kronor för att efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för upprätthållande av den vid Weibullsholm bedrivna praktiskt vetenskapliga växtförädlingsverksamheten;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranställa om allsidig utredning rörande frågan om vidmakthållande av växtförädlingsverksamheten å Weibullsholm samt därefter till riksdagen inkomma med den framställning i ämnet, vartill denna utredning må giva anledning.»

Vid jordbruksutskottets utlåtande voro fogade *reservationer* dels av tre ledamöter, som ansågo, att motionerna ej borde föranleda annan åtgärd än skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om frågans utredning, och dels av sex ledamöter, vilka förmenade, att motionerna icke borde föranleda någon

riksdagens åtgärd, enär den utredning, som för frågans bedömande erfordrades, torde komma att åvägbringas av Kungl. Maj:t med anledning av firman Weibulls hos Kungl. Maj:t gjorda framställning.

Andra kammaren biföll utskottets hemställan med 157 röster mot 31, medan *första kammaren* antog sistnämnda reservation med 60 röster mot 56. Genom denna utgång förföll förslaget om skrivelse. I gemensamma voteringen om anslaget samlade bifallsyrkandet 206 röster mot 86.

Av talarna för bifall till anslaget framhölls i främsta rummet vikten av att förhindra nedläggande av verksamheten vid Weibullsholm. Härigenom skulle nämligen stora värden gå förlorade, varjämte enligt vad åtskilliga talare påpekade en ur flera synpunkter nyttig konkurrens med Svalöv skulle försvinna. En ledamot framhöll härutinnan särskilt vikten av konkurrens i merkantilt avseende. Åtskilliga ledamöter funno anslaget berättigat även såsom erkännande för firmans arbete. Av flera talare framhölls uttryckligen, att anslaget vore ett tillfälligt engångsanslag och att av blivande utredning skulle bero, om för framtiden anslag borde beviljas.

Den 31 oktober 1924 anbefalldes *Kungl. Maj:t* statskontoret att till firman Weibull utbetala det av riksdagen för budgetåret 1924—1925 anvisade extra anslaget av etthundratusen kronor för upprätthållande av den vid Weibullsholm bedrivna praktiskt vetenskapliga växtförädlingsverksamheten med 50,000 kronor omedelbart och återstoden efter den 1 januari 1925 och sedan med intyg av lantbruksstyrelsen styrkts, att det förut utanordnade beloppet kommit nämnda verksamhet helt till godo samt att verksamheten i huvudsak bibehållits vid sin nuvarande omfattning och skulle det åligga firman att för möjliggörande av erforderlig kontroll från lantbruksstyrelsens sida förete firmans räkenskaper i sådant skick, att utgifterna för växtförädlingsverksamheten kunde utan svårighet särskiljas från firmans övriga utgifter.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1924 anhöll firman Weibull om statsbidrag med 100,000 kronor jämväl för budgetåret 1925—1926 att användas för upprätthållande av den vid Weibullsholm bedrivna praktiskt vetenskapliga verksamheten.

Firman Weibulls begäran om fortsatt statsanslag.

Firman, som vid skrivelsen fogat, bland annat, ett förslag till utgiftsstat för Weibullsholms växtförädlingsangäld för tiden 1 juli 1925—30 juni 1926, slutande å sammanlagt 199,525 kronor, har i skrivelsen efter redogörelse för firmans verksamhet och erinran om vad vid 1924 års riksdag förekommit med anledning av anslaget till firman, anfört följande:

»Det understöd för 1924—1925 till upprätthållande av den vid Weibullsholm bedrivna växtförädlingsverksamheten, som sålunda genom riksdagens beslut kommit firman till del, har möjliggjort denna verksamhets upprätthållande i full utsträckning.

Ett liknande anslag är emellertid även för framtiden — firman åsyftade därvid närmast en femårsperiod — av behovet påkallat. Firman tvingades under högkonjunkturen, icke minst på föranledande av folkhushållningskommissionen, att till det yttersta anstränga sig för att, i vad på firman

ankom, förse vårt lands jordbrukare med utsäde och frö. Verksamhetens art är sådan, att åtgärder härför måste vidtagas två till tre år i förväg, och det ligger därför i sakens natur, att det bakslag, som så våldsamt efterträdde högkonjunkturen, skulle särskilt för denna firma bliva kännbart. Skulle de rena affärssynpunkterna bliva avgörande i fråga om växtförädlingsverksamhetens upprätthållande, är det uppenbart, att en betydande inskränkning i densamma med hänsyn till nuvarande konjunkturen inom jordbruket och utsädehandeln vore ofrånkomlig, men å andra sidan är det lika klart, att detta såväl ur vetenskaplig som nationalekonomisk synpunkt vore mycket att beklaga. Ett avbrott uti de vid firman fästade vetenskapsmännens arbete skulle äventyra resultaten av många års forskning, och uteblivandet av en enda förädling kan tänkas mångdubbelt uppväga statens ifrågasatta bidrag.

Det är från denna utgångspunkt firman ansett det vara sin skyldighet att, innan någon omläggning av förädlingsverksamheten företages, genom nu förevarande ansökan begära statens medverkan för dess upprätthållande i hitillsvarande omfattning.»

Lantbruksstyrelsens krav på utredning.

Med anledning av denna firmans nya framställning inforrades utlåtande från lantbruksstyrelsen, som däri efter framhållande av växtförädlingens stora betydelse anförde, bland annat:

»För bedömande av denna fråga synes det lantbruksstyrelsen nödvändigt, att förutsättningarna för statens allmänna understödsverksamhet på ifrågasvarande område först i detalj klarlägges. Huru önskvärt lantbruksstyrelsen än anser det vara, att växtförädlingen erhåller största möjliga stöd från statens sida, synes nämligen sådant stöd endast böra komma ifråga, under förutsättning att förädlingsverksamhetens organisation möjliggör effektiv kontroll från det allmännas sida över verksamheten ävensom inordning av densamma i ett system, som i största möjliga utsträckning säkerställer ett planmässigt och ändamålsenligt arbete på ifrågasvarande område och därmed också, att beviljade statsmedel i möjligaste mån medföra avsett gagn ur allmän synpunkt. Styrelsen vill i detta sammanhang erinra därom, att staten förut gjort liknande synpunkter gällande vid understödjan av försöksverksamheten på jordbruksområdet. Understöd för sådant ändamål utgår nämligen icke utan att verksamheten ifråga i viss mån samordnats med och ställts under kontroll av statens centrala anstalt för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Skall statsunderstöd utgå till olika växtförädlingsanstalter, finner lantbruksstyrelsen det vidare ur ekonomisk synpunkt vara nödvändigt, att understöden till de särskilda anstalterna utgå efter så vitt möjligt likformiga principer samt att sådana anstalter träffas, att varje utslag av en i föreliggande fall mindre lämplig konkurrens undvikes.

En nödvändig förutsättning härför synes emellertid vara, att växtförädlingsverksamheten såväl organisatoriskt som ekonomiskt utgör en fullt fristående institution.

Enligt lantbruksstyrelsens förmenande böra nyssnämnda och andra hit hörande spörsmål lämpligen göras till föremål för särskild utredning. Ett slutgiltigt ställningstagande till föreliggande anslagsfråga synes nämligen nödvändigt förutsätta, att en allsidig utredning rörande statens understödsverksamhet i allmänhet på ifrågasvarande område kommer till stånd. Av denna utredning torde närmast böra framgå, dels vilka villkor i organisatoriskt och ekonomiskt hänseende en verksamhet av dylikt slag i allmänhet

bör uppfylla för att överhuvudtaget böra understödjas med statsmedel, och dels huruvida förutsättningar kunna skapas, under vilka den vid Weibullsholm bedrivna växtförädlingsverksamheten må komma i åtnjutande av dylikt understöd.

Berörda utredning torde i förstnämnda avseende böra verkställas under beaktande av bland annat följande riktlinjer, nämligen:

1) att till statsunderstöd ifrågakommande växtförädlingsanstalt i organisatoriskt avseende bör intaga en fristående ställning;

2) att det ekonomiska förhållandet mellan till statsunderstöd ifrågakommande växtförädlingsanstalt och med densamma eventuellt samarbetande affärsfirma, som exploaterar resultaten av anstaltens verksamhet, i detalj klarlägges, och bör härvid undersökas på vad sätt anstalten kan beredas en även i ekonomiskt hänseende i förhållande till respektive firma fri och obunden ställning;

3) att genom utredningen klarhet bör vinnas, i vad man ifrågavarande affärsfirma bör deltaga i kostnaderna för förädlingsarbetet;

4) att i samband härmed bör undersökas, huruvida och eventuellt under vilka villkor ifrågavarande affärsfirma bör komma i åtnjutande av fördelen utav en av staten erkänd frökontroll av eller genom vederbörande växtförädlingsanstalt; samt

5) att utredningen bör så vitt möjligt utmynna i förslag till sådan organisation av den statsunderstödda växtförädlingsverksamheten, att de för ändamålet anvisade statsmedlen därigenom komma till den ur det allmännas synpunkt bästa användning. Ur sådan synpunkt torde det befinnas önskvärt, att såväl planläggningen i stort av förädlingsverksamheten som frågan om utsläppande i marknaden av de genom ifrågavarande verksamhet utvunna förädlingsresultat bliva föremål för enhetlig granskning.

Vad därefter angår den speciella del av utredningen, som avser eventuellt understödande av växtförädlingsanstalten vid Weibullsholm, synes man härvid böra utgå därifrån, att staten själv reellt om också ej formellt nu bedriver omfattande och framgångsrik växtförädlingsverksamhet, nämligen vid Svalöv. Klargöras bör vidare, om denna verksamhet ensam och i dess nuvarande omfattning kan fylla de krav, vilka våra dagars jordbruk ställer på växtförädlingen såsom ett dess viktigaste hjälpmedel. Under förutsättning att utredningen — såsom väl är troligt — giver vid handen, att rum finnes för ytterligare arbete på detta område, torde nästa uppgift bliva att undersöka, huru detta arbete lämpligen bör organiseras.

Närmast kan då synas ligga, att staten kraftigare understöder växtförädlingsanstalten vid Svalöv, så att denna göres duglig att i högre grad än hittills tillgodose föreliggande krav. En dylik anordning skulle antagligen medföra avsevärda fördelar. Den skulle innebära ett påbyggande av en redan förefintlig och såsom ändamålsenlig befunnen organisation, och den skulle bereda största möjlighet till kontroll däröver, att anvisade medel oavkortat komma avsett ändamål till godo. Den största fördelen skulle emellertid bestå däri, att förädlingsverksamheten härigenom komme under i organisatoriskt avseende enhetlig ledning. Därigenom skulle bland annat vinnas, att onödigt dubbelarbete ävensom mindre tilltalande konkurrens mellan olika statsunderstödda anstalter kunde undvikas. Det har visserligen framhållits, att dubbelarbete inom växtförädlingsverksamheten på grund av dennas säregna natur knappast kunde förekomma, och att sålunda utsikten att uppnå värdefulla resultat av verksamheten under alla förhållanden skulle växa med omfattningen av densamma. Även om ett dylikt argument i viss

mån kan anses berättigat, synes detsamma, varmed i själva verket växtförädlingsanstalter till obegränsat antal skulle kunna motiveras, dock icke i detta sammanhang kunna tillmätas större betydelse, då det här gäller tillse ej endast att växtförädlingsverksamhet i viss omfattning säkerställas, utan jämväl att de härmed åstadkomna resultaten vinnas med minsta möjliga kostnad.

Den vid Weibullsholm bedrivna växtförädlingsverksamheten är emellertid ett faktum, varifrån varken kan eller bör bortses vid övervägande av föreliggande fråga. Såsom redan framhållits, har ifrågavarande verksamhet varit av betydelse för jordbruksnäringen. Tidigare har särskilt arbetet med förädling av rotfrukter varit framgångsrikt, och på senare tid hava goda resultat uppnåtts även vid förädling av olika andra åkerbruksväxter, bland vilka särskilt må nämnas höstvetete. Även om den ekonomiska betydelsen för landet av ifrågavarande förädlingsarbete icke får överskattas, vartill kanske ansatser icke saknats, torde det sålunda vara odisputabelt, att verksamheten varit till stor nytta för jordbruket.

Emellertid medför den nuvarande anordningen med två fristående med varandra konkurrerande växtförädlingsanstalter vissa olägenheter. Såsom förut antytts torde, då intet verkligt samarbete mellan anstalterna förekommer, näppeligen kunnat helt förhindras, att samma arbetsuppgifter komma att sysselsätta forskare vid båda anstalterna, vilket i regel icke torde vara ändamålsenligt. En viss konkurrens anstalterna emellan har ock — stundom under mindre tilltalande former — framvuxit. Om man ock ej får förbise, att en sund och lojal konkurrens även i ett fall som detta kan vara fördelaktig, såsom innebärande ett incitament till ökade ansträngningar att åstadkomma det allra bästa, så måste dock konstateras, att konkurrensen medfört även följder av annat och mindre värdefullt slag. Så torde den bland annat hava bidragit därtill, att åtskilliga nya sorter och eliter, som icke betecknat några avgjorda framsteg ur förädlingssynpunkt, kommit att utsläppas i marknaden, vilket snarare varit till skada än nytta för jordbruket. Visserligen torde man kunna utgå därifrån, att det kritiska övervakande, varmed den ena anstalten härutinnan följt den andra, i någon mån verkat återhållande i detta avseende, men inflytandet av den omständigheten, att anstalterna varit nära förbundna med merkantila företag i utsädesbranschen, i vilkas intresse det legat att ofta hava nya sorter att utbjuda, har dock i praktiken visat sig starkare. Konkurrenshänsyn torde vidare vara bidragande orsak till att båda anstalterna kommit att koncentrera sitt huvudsakliga arbete till ett tämligen begränsat område. Vid ett på lämpligt sätt organiserat samarbete synas större förutsättningar vara för handen, att förädlingsarbetet skall fördelas på olika växtslag i bättre överensstämmelse med dessas relativa betydelse samt mera jämnt tillgodose olika landsdelar.

Vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt finnes givetvis ett stort och värdefullt material att tillvarataga. Under gångna år vunna forskningsresultat, evad de föreligga i form av nya eliter eller eljest, böra komma framtidens förädlingsverksamhet till godo. Likaledes böra vid anstalten knutna, mera framstående arbetskrafter om möjligt även i fortsättningen utnyttjas för växtförädlingsverksamheten.

Om sålunda de vid Weibullsholm förefintliga, ur växtförädlingsynpunkt värdefulla tillgångarna befinnas böra tillvaratagas, synes utredningens nästa uppgift bliva att undersöka, på vad sätt detta lämpligen skall ske. **Två** alternativ synas tänkbara:

1) Den vid Weibullsholm bedrivna växtförädlingsverksamheten förenas i viss omfattning med motsvarande verksamhet vid Svalöv.

2) Växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm upprätthålles vid särskild anstalt.

Den här föreslagna utredningen torde böra klarlägga de skäl, som kunna tala för eller emot vardera av de båda anförda alternativen samt tillika innefatta förslag till åtgärder i förevarande avseende, varvid, därest det senare alternativet befinnes lämpligast, särskild uppmärksamhet bör ägnas åstadkommande av ett sådant förhållande förefintliga växtförädlingsanstalter emellan, att de i sin verksamhet i möjligaste mån komplettera varandra.

Den nu av firman Weibull gjorda ansökningen om statsunderstöd till Weibullsholms växtförädlingsanstalt torde, såsom redan antytts, icke böra upptagas till slutlig prövning, förrän ifrågavarande utredning blivit utförd.

Utredningen synes böra anförtros åt en eller flera av Kungl. Maj:t utsedda personer.

På grund av vad sålunda anförts får lantbruksstyrelsen henställa, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning i överensstämmelse med ovan angivna riktlinjer i syfte att klarlägga, dels under vilka förutsättningar staten hädanefter bör understödja växtförädlingsverksamheten i allmänhet, dels ock huruvida och eventuellt på vad sätt Weibullsholms växtförädlingsanstalt lämpligen må inordnas i den statligt understödda verksamheten på ifrågavarande område.»

Efter av Kungl. Maj:t den 31 oktober 1924 därtill erhållet bemyndigande uppdrog chefen för jordbruksdepartementet samma dag åt två sakkunniga personer att inom jordbruksdepartementet verkställa utredning i syfte att klarlägga såväl under vilka förutsättningar staten hädanefter borde understödja den inom landet bedrivna växtförädlingsverksamheten i allmänhet som även huruvida och eventuellt på vad sätt Weibullsholms växtförädlingsanstalt lämpligen skulle kunna inordnas i den statligt understödda verksamheten på ifrågavarande område.

*Tillkallande
av sakkunniga*

Därvid anförde departementschefen efter referat av lantbruksstyrelsens utlåtande, följande:

»Lika med lantbruksstyrelsen finner jag ett slutligt bedömande av denna fråga icke kunna i dess nuvarande skick äga rum. Av skäl, som lantbruksstyrelsen närmare utvecklat, torde en allsidig och ingående utredning angående hithörande spörsmål vara av nöden, innan nyssberörda fråga upptages till definitivt avgörande. Genom denna utredning bör klarläggas, ej mindre under vilka förutsättningar den inom landet bedrivna växtförädlingsverksamheten i allmänhet hädanefter bör understödjas med statsmedel än även huruvida och eventuellt på vad sätt Weibullsholms växtförädlingsanstalt lämpligen kan inordnas i den statligt understödda verksamheten på ifrågavarande område. Beträffande de riktlinjer, som vid utredningens verkställande böra följas, kan jag i allt väsentligt ansluta mig till vad lantbruksstyrelsen härutinnan föreslagit.»

Efter verkställd utredning hava de tillkallade sakkunniga den 16 mars 1925 avgivit betänkande i ämnet, varför utförlig redogörelse lämnats i statsrådsprotokollet till förevarande proposition.

De sakkunnigas betänkande utmynnar beträffande den av Sveriges utsädesförening bedrivna växtförädlingsverksamheten i följande hemställan

1) att Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande godkänner av de sakkunniga upprättat förslag till avtal mellan Sveriges utsädesförening och allmänna svenska utsädesaktiebolaget;

2) att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1925—1926 anvisa såsom särskilda extra anslag

dels till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer kronor 111,100

dels ock till uppehållande av föreningens filialer vid Ulltuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrland och Jämtland samt i Luleå » 96,265
 eller sålunda tillhopa » 207,365,
 allt under villkor

att ändring i föreningens stadgar ej må ske utan medgivande av Kungl. Maj:t,

att föreningen träffar avtal med statens centrala frökontrollanstalt om kontroll av allmänna svenska utsädesaktiebolagets hela utsädesförsäljning i huvudsaklig överensstämmelse med upprättat förslag,

samt att föreningen kostnadsfritt å föreningens anstalt i Svalöv för Lunds universitets institution för ärftlighetsforskning upplåter erforderliga lokaler med värme och ljus, däri inbegripet jämväl bostadsrum för assistent och kvinnliga vaktmästarbiträdet, tillhandahåller försöksjord och bekostar dess skötsel, avlönar förenämnda vaktmästarbiträde samt drager försorg om att för studerande vid institutionen eventuellt erforderligt logi kan för rimliga kostnader erbjudas i Svalöv;

3) att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen medgiva, att den å Alnarps egendom med medel från egendomens avkastning uppförda byggnaden för förenämnda institution må efter institutionens förflyttning till Svalöv användas för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmelser;

4) att Kungl. Maj:t anbefaller lantbruksstyrelsen att efter hörande av styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp inkomma med förslag till sådana bestämmelser;

5) att Kungl. Maj:t måtte såsom ersättning för övertagandet genom allmänna svenska utsädesföreningen av vissa vid institutionen för ärftlighetsforskning framställda nya sädessorter godtaga av allmänna svenska utsädesaktiebolaget i sådant avseende avgiven förbindelse; samt

6) att Kungl. Maj:t måtte lämna utan bifall firman Weibulls ansökan om vidare statsunderstöd till dess växtförädlingsanstalt.

Svallövsanstalten.

De sakkunnigas förslag till nytt avtal mellan utsädesföreningen och allmänna svenska utsädesaktiebolaget är av följande lydelse därvid jämsides med huvudavtalet upptagas motsvarande bestämmelser i nu gällande avtal:

Nuvarande avtalet.

Emellan Sveriges utsädesförening, här nedan kallad föreningen, och allmänna svenska utsädesaktiebolaget, här nedan kallat bolaget, är denna dag följande överenskommelse upprättad angående övertagandet av från föreningen utgående eliter och nya sorter av lantbruksväxter.

4 §.

Föreningen förbinder sig att under kontraktstiden uteslutande till bolaget överlämna de nya sorter och eliter av lantbruksväxter av olika slag, som av föreningen anses färdiga att utsläppas till allmän odling, samt medger bolaget under samma tid rättighet att ensamt under föreningens kontroll och plomb saluhålla utsäde av de övertagna förökningarna med den inskränkning, som under 6 § sägs. Å andra sidan förbinder sig föreningen att icke under kontraktstiden till annan överlämna något kvantum av dessa sorter eller eliter utom till behöfliga försöksodlingar och då under sådant förbehåll, att på denna väg intet kan komma ut i marknaden. Skulle förökning av nya sorter eller eliter på grund av föreningens förvällande dock äga rum hos annan än bolaget, är bolaget berättigat att av föreningen fordra skadestånd till av skiljenämnd fastställt belopp.

Förestagna avtalet.

Mellan Sveriges utsädesförening, här nedan kallad föreningen, och allmänna svenska utsädesaktiebolaget, här nedan kallat bolaget, är denna dag följande överenskommelse upprättad angående övertagandet av från föreningen utgående nya sorter och eliter av lantbruksväxter.

1 §.

Föreningen förbinder sig att under den tid, detta avtal varar, med undantag, varom nedan i denna paragraf och i 4 § sägs, uteslutande till bolaget överlämna de nya sorter och eliter av lantbruksväxter av olika slag, som av föreningen anses färdiga att utsläppas till allmän odling.

Vad sålunda stadgats skall dock icke utgöra hinder för föreningen att för behöfliga försöksodlingar utlämna utsäde av nya sorter eller eliter. Föreningen är pliktig att vid dylikt utlämnande vidtagna nödiga åtgärder för att på denna väg intet må komma ut i marknaden. Skulle på grund av föreningens förvällande förökning av nya sorter eller eliter äga rum hos annan än bolaget, är föreningen pliktig att utgiva skadestånd till av skiljenämnd fastställt belopp.

2 §.

Föreningen överläter å bolaget, med undantag, varom i 4 § sägs, ensamrätt att under den tid, detta avtal varar, å föreningens vägnar begära och erhålla frövara av föreningens sort eller elit betecknad som original i plomberings- och insyningsbevis samt att under sådan beteckning saluhålla varan.

Föreningen förbinder sig att i den utsträckning, som enligt gällande bestämmelser erfordras för erhållande av beteckningen original, låta föreningens tjänstemän efter statens

Nuvarande avtalet.

5 §.

Bolaget förbinder sig att väl vårda, föröka och under föreningens kontroll och plomb i allmän marknad saluhålla allt utsäde, som från föreningen emottagits, dock med reservation för sådana hinder, som möjligen kunna vållas av missväxt, dålig övervintring, växtsjukdomar m. m.

6 § (1 och 2 st.).

Bolaget är berättigat att vägra mottaga erbjudna nya sorter, vilka det i så fall skall vara föreningen förbehållet att överlåta åt annan till förökning och försäljning under föreningens kontroll och plomb.

Likaledes är bolaget berättigat, att, om det anser en mottagen sort icke längre värd att föras i handeln, efter hos föreningen därom gjord anmälan upphöra att tillhandahålla densamma i marknaden med rätt för föreningen att likaledes i sådant fall på sätt här förut sagts till annan överlåta sorten i fråga.

7 § (slutet).

Vidare är bolaget pliktigt att ställa sig till efterrättelse av föreningens styrelse — — — eventuellt utfärdade förbud att vidare såsom utsäde försälja av sort eller elit, som blivit uppblandad eller av annan orsak befunnits mindervärdig.

2 §.

Bolaget skall förfoga över så stort och så välskött jordbruk, att förök-

Föreslagna avtalet.

centrala frökontrollanstalts föreskrifter insynas bolagets i Sverige befintliga odlingar. Utom för fall, varom i 4 § sägs, må föreningens tjänstemän icke biträda vid insyning av odling av föreningens sort eller elit för annans räkning än bolagets.

3 §.

Bolaget förbinder sig att väl vårda, föröka och under statens centrala frökontrollanstalts kontroll och plomb i allmän marknad saluhålla utsäde av alla sorter, som från föreningen mottagits, dock med reservation för sådana hinder, som möjligen kunna vållas av missväxt, dålig övervintring, växtsjukdomar m. m. och med undantag, varom i 4 § sägs.

4 §.

Bolaget är berättigat att vägra mottaga erbjuden ny sort eller elit, vilken det i så fall skall vara föreningen förbehållet att överlåta åt annan till förökning och försäljning såsom föreningens originalvara.

Likaledes är bolaget berättigat, att, om det anser en mottagen sort eller elit icke längre värd att föras i handeln, efter hos föreningen därom gjord anmälan upphöra att tillhandahålla densamma i marknaden, med rätt för föreningen att likaledes i sådant fall på sätt här förut sagts till annan överlåta sorten eller eliten såsom originalvara.

5 §.

Bolaget förbinder sig att ej låta såsom originalvara plombera eller under sådan beteckning saluhålla frövara av föreningens sort eller elit, som föreningen i skriftligt meddelande till bolaget förklarat vara uppblandad eller av annan orsak mindrevärdig.

6 §.

Bolaget skall förfoga *dels* över så stort och så välskött jordbruk, att

Nuvarande avtalet.

ningen av från föreningen erhållna utsäden under de första åren efter mottagandet kan anses betryggad.

3 §.

Bolaget skall förfoga över tidsenliga och vid besiktning, verkställd genom föreningens styrelses försorg, godkända magasinslokaler med alla de rensnings- och sorteringsmaskiner m. m., som befinnas vara nödiga för utsädets vederbörliga skötsel.

7 § (början).

Bolaget förbinder sig att ställa sig till efterrättelse de rimliga föreskrifter beträffande odling och förökning, som av föreningens styrelse för bibehållande av sorternas värde kan finnas nödiga. Vidare är bolaget pliktigt att ställa sig till efterrättelse av föreningens styrelse meddelade föreskrifter beträffande skötseln av de övertagna sorterna samt — — —.

8 § (första stycket).

Bolaget skall i avseende på förökningen och spridningen av de övertagna sorterna underkasta sig den kontroll å odlingsfält och magasin, som föreningen anbefaller. Kontrollen skall omfatta även de odlingar, som efter medgivande av föreningen anförtratts åt andra jordbrukare, samt ej mindre alla till de överlättna sorterna hörande grödor, som av bolaget inköpas från vederbörande odlare för försäljning som utsäde, än även alla andra av bolaget i allmänna marknaden förda utsädesvaror. Kostnaderna för denna kontroll bestridas i sin helhet av föreningen i vad angår såväl löner och material av alla slag som resor, porton, frakter och därmed jämförliga utgifter. För den händelse att bolagets årliga försäljning av kontrollerad och plomberad utsädesvara skulle överstiga tre miljoner kronor, erlägger bolaget till föreningen så-

Föreslagna avtalet.

förökningen av från föreningen erhållna utsäden under de första åren efter mottagandet kan anses betryggad, dels ock över tidsenliga och vid besiktning, verkställd genom föreningens styrelses försorg, godkända magasinslokaler med alla de rensnings- och sorteringsmaskiner m. m., som befinnas vara nödiga för utsädets vederbörliga skötsel.

7 §.

Bolaget förbinder sig att ställa sig till efterrättelse ej mindre de rimliga föreskrifter beträffande odling och förökning, som av föreningens styrelse för bibehållande av sorternas värde kan finnas nödiga, än även av föreningens styrelse meddelade föreskrifter beträffande skötseln av de övertagna sorterna.

8 §.

Bolaget förbinder sig såväl att i avseende på förökningen och spridningen av de från föreningen övertagna sorterna och eliterna som ock beträffande alla andra av bolaget i allmänna marknaden förda utsädesvaror underkasta sig den kontroll, som statens centrala frökontrollanstalt anbefaller. Kontrollen skall sålunda innefatta dels för plombering erforderlig kontroll över alla utsädesvaror dels ock fältbesiktningskontroll över sådana från föreningens sorter och eliter härstammande grödor, som bolaget därtill anmäler.

Kostnaden för denna kontroll ävensom för föreningens tjänstemäns i 2 § omnämnda biträde med insynningar av bolagets odlingar bestridas av bolaget efter avtal med statens centrala frökontrollanstalt.

Nuvarande avtalet.

som ersättning för ökade kontrollkostnader en halv ($\frac{1}{2}$) procent å den överskjutande försäljningssumman.

Föreslagna avtalet.

9 §.

Bolaget förbinder sig att vid förökning av sådana från föreningen mottagna sorter, som med ekonomisk fördel kunna inom landet odlas, icke utan föreningens styrelses medgivande ingå avtal rörande odling i främmande länder.

10 §.

Föreningens styrelse förbehålles rätt att yttra sig över de pris, till vilka utsåden av de från föreningen bekomna sorterna tillhandahållas allmänheten.

6 § (sista stycket).

Bolaget är berättigat att framdeles såsom hittills, i händelse någon av annan förädlare än föreningen framställd sort skulle befinnas för dess marknad särskilt lämplig eller möjligen överträffa någon av föreningens sorter, med föreningens styrelses medgivande förvärva rättighet till sådan sorts förande i handeln samt under föreningens kontroll, plomb och skydd saluhålla utsåde därav.

11 §.

Bolaget är berättigat att framdeles såsom hittills, i händelse någon av annan förädlare än föreningen framställd sort skulle befinnas för dess marknad särskilt lämplig eller möjligen överträffa någon av föreningens sorter, med föreningens styrelses medgivande förvärva rättighet till sådan sorts förande i handeln.

11 § (första stycket).

Bolaget är skyldigt att såsom ersättning för de i denna överenskommelse omförmälda förmåner till föreningen erlægga en årlig avgift av 90,000 kronor, vilken avgift sedermera årligen räknat från den 1 juli 1919 ökas med 10,000 kronor upp till 140,000 kronor. Utbetalningen av här stadgade avgift sker sålunda, att bolaget vid varje kvartals slut utbetalar till föreningen $\frac{1}{6}$ av det för året utfallande beloppet samt de resterande $\frac{2}{6}$ efter det bolagets räkenskaper avslutats och ordinarie bolagsstämma hållits, dock senast den 1 december.

12 §.

Såsom ersättning för den bolaget enligt denna överenskommelse tillförsäkrade rätt erlägger bolaget till föreningen

dels en årlig grundavgift av sextiotusen (60,000) kronor,

dels ock, för den händelse att bolagets årliga försäljning av föreningens originalvaror skulle överstiga 1,500,000 kronor, en tilläggsavgift av en procent av den överskjutande försäljningssumman för dylika originalvaror.

Grundavgiften utbetalas med en fjärdedel eller femtontusen (15,000) kronor vid slutet av varje kvartal.

Tilläggsavgiften betalas så snart bolagets räkenskaper avslutats och ordinarie bolagsstämma hållits, dock senast den 1 december.

Nuvarande avtalet.

8 § (andra stycket).

Bolaget ställer till föreningens förfogande den för dess försök erforderliga arealen färdigberedd och väl gödslad och erhåller därför en årlig ersättning av 300 kronor per hektar med villkor av överenskommelse om platsen minst två (2) månader före säningstiden.

Föreslagna avtalet.

13 §.

Bolaget förbinder sig att ställa till föreningens förfogande den för försöken erforderliga åkerarealen färdigberedd och gödslad, för höstsäd med kreaturgödsel enligt föreningens önskan och därjämte 200 kg. superfosfat per hektar samt för vårsäd med 200 kg. superfosfat per hektar.

I ersättning för detta bolagets åtagande, som gäller allenast under förutsättning att föreningen giver bolaget meddelande om önskad plats minst två månader före säningstiden, betalar föreningen till bolaget en årlig avgift av 400 kronor per hektar för höstsäd och 300 kronor per hektar för vårsäd, dock att för varje isolering minimiavgiften skall utgöra 10 kronor.

14 §.

För främjande av ett gott samarbete mellan föreningen och bolaget skall föreningen till sina styrelsesammanträden vara skyldig kalla av bolagets styrelse utsett ombud, vilket må äga vid sammanträden närvara och i överläggningarna men ej i beslutet deltaga. Bolagets representant må äga rätt, om han så påfordrar, erhålla sina yttranden förda till protokollet.

13 §.

Uppstår tvist rörande rätta tolkningen av detta kontrakts bestämmelser eller i förhållandet mellan föreningen och bolaget samt deras inbördes rättigheter och skyldigheter, får saken icke dragas inför domstol, utan skall avgöras enligt gällande lag om skiljemän.

12 §.

Denna överenskommelse gäller från och med den dag, Kungl. Maj:t bestämmer, dock tidigast från och med den 1 juli 1918, till dess uppsägning bevisligen från någondera sidan skett, i vilket fall överenskommelsen upphör att gälla på dagen två år efter den första juli, som följer närmast efter uppsägningdagen. Uppsägningens rätten är ömsesidig.

13 §.

Uppstår tvist rörande rätta tolkningen av denna överenskommelse eller i förhållandet mellan föreningen och bolaget samt deras inbördes rättigheter och skyldigheter, får saken icke dragas inför domstol, utan skall avgöras enligt gällande lag om skiljemän.

16 §.

Denna överenskommelse gäller från och med den 1 juli 1925, till dess uppsägning bevisligen från någondera sidan skett, i vilket fall överenskommelsen upphör att gälla på dagen två år efter den 1 juli, som följer närmast efter uppsägningdagen.

Uppsägning må ej ske förrän tidigast till den 1 juli 1930.

Uppsägningens rätten är ömsesidig.

Nuvarande avtalet.

Föreslagna avtalet.

1 §.

Som säkerhet för fullgörandet av bolagets här nedan åtagna förbindelser överlämnas antingen garantiförbindelse av Skandinaviska Kreditaktiebolaget å ett belopp av lägst 90,000 kronor, eller ock annan därmed jämnod säkerhet.

17 §.

Som säkerhet för fullgörandet av bolagets förbindelse enligt denna överenskommelse överlämnas antingen garantiförbindelse av Skandinaviska Kreditaktiebolaget å ett belopp av lägst 60,000 kronor eller ock annan därmed jämnod säkerhet.

18 §.

Denna överenskommelse blir gällande endast om den för bolaget fastställda bolagsordningen innehåller följande bestämmelser:

a) Kungl. Maj:ts skall äga utse en ledamot i bolagets styrelse, vilken av bolaget erhåller dagtraktamente och reseersättning enligt 3:e klassen i rese-reglementet;

b) ett ombud för statens räkning skall äga att årligen deltaga i granskningen av bolagets räkenskaper och förvaltning samt därför av bolaget äga åtnjuta dagtraktamente och reseersättning enligt 3:e klassen i resereglementet;

c) bolagets aktiekapital skall utgöra lägst 1,500,000 kronor och högst 4,500,000 kronor;

c) bolagets aktiekapital skall utgöra lägst 2,000,000 kronor och högst 5,000,000 kronor;

d) ingen ändring i bolagsordningen i dessa i denna paragraf angivna hänseenden får under tiden för uppgörelsens giltighet äga rum utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Detta avtal gäller endast under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande och annullerar överenskommelsen av den 12 december 1913.

Denna överenskommelse gäller endast under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande och annullerar överenskommelsen av den 23 december 1918.

Stockholm den 8 maj 1918.

Stockholm den 12 mars 1925.

(Underskrifter.)

(Underskrifter.)

Kungl. Maj:ts förevarande proposition, vari i anslutning till de sakkunnigas förslag något anslag för upprätthållande av växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm icke föreslagits, ansluter sig helt till vad de sakkunniga hemställt i fråga om den av Sveriges utsädesförening bedrivna växtförädlingsverksamheten med allenast viss mindre jämkning i fråga om anslagsbeloppet.

Beträffande frågan om tillgodogörande för det allmänna av resultaten av förädlingsarbetet vid Svalöv har departementschefen anfört följande:

»De sakkunnigas utredning synes mig ådagalägga, att, åtminstone för närvarande, resultaten av förädlingsarbetet vid Svalöv icke på ett lämpligare sätt kan komma allmänheten till godo än genom överlåtelse till allmänna svenska utsädesaktiebolaget.

Mot det för sådant ändamål av de sakkunniga upprättade och av parterna godkända avtalsförslaget finner jag icke anledning att göra annan erinran, än att den ersättning, bolaget därigenom åtagit sig att betala för-

eningen, kan förefalla väl låg. Att jag dock anser mig böra tillstyrka avtalets godkännande beror därpå, att bolaget, såsom de sakkunniga visat, under senaste år på grund av jordbrukarnas minskade köpkraft saluhållit föreningens förädlade utsäden till lägre priser än tidigare i jämförelse med andra utsädesaffärers pris för icke förädlad utsäde. Vad de sakkunniga framhållit om vikten av att statens representanter i föreningens och bolagets styrelser övervaka prissättningen vill jag kraftigt understryka.

Att efter inrättandet av statens centrala frökontrollanstalt ansvaret för kontrollen över utsädesbolagets försäljning bör överflyttas till denna anstalt, synes mig riktigt och i överensstämmelse med syftet med anstaltens inrättande. Den föreslagna anordningen för kontrollens utövande torde tillgodose såväl anstaltens som föreningens och bolagets intressen.

Då, på sätt tidigare skett, riksdagen bör givas tillfälle att yttra sig om avtalet mellan föreningen och bolaget, har jag ansett mig böra här redogöra för de sakkunnigas betänkande och förslag även i denna del.

Den föreslagna förflyttningen av Lunds universitets ärftlighetsinstitution synes mig från de synpunkter, chefen för jordbruksdepartementet har att beakta, övervägande fördelaktig. Visserligen går lantbruksinstitutet vid Alnarp miste om fördelen att hava institutionen i sin omedelbara närhet. Denna olägenhet uppväges emellertid vida av den uppenbara fördelen av att professorn Nilsson-Ehle med sin erkända skicklighet och erfarenhet blir i tillfälle att samtidigt leda de teoretiska och praktiska försöken på ärftlighetsområdet. Olägenheten för Alnarpsinstitutionen minskas i hög grad därav, att kurserna vid ärftlighetsinstitutionen hållas under lantbruksinstitutets ferier.

Att förlägga en statlig institution till en anstalt, som icke äges av staten utan av en enskild sammanslutning, Sveriges utsädesförening, kan ju synas egendomligt. Såsom de sakkunniga flera gånger i sitt betänkande framhållit, är emellertid föreningen så organiserad, att staten utser flertalet av föreningens styrelseledamöter, och föreningen har i anslagsavseende i åtskilliga år tillbaka av statsmakterna betraktats närmast såsom en statsinstitution. Det synes mig vid dessa förhållanden icke med hänsyn till Svalövsanstaltens karaktär vara något att invända mot den föreslagna förflyttningen, därest anslaget till Svalövsföreningen, på sätt de sakkunniga föreslagit, förbindes med villkor att upplåta lokaler m. m. till ärftlighetsinstitutionen.

Riksdagen, som beviljat anslag från Alnarps egendom till institutionsbyggnaden i Åkarp, beredes på detta sätt tillfälle att för sin del yttra sig om institutionens förflyttning. Såsom de sakkunniga föreslagit, bör riksdagens medgivande begäras att för annat ändamål använda institutionsbyggnaden i Åkarp.

Chefen för ecklesiastikdepartementet har för mig förklarat, att han med stöd av vederbörande myndigheters uttalanden och med hänsyn till Sveriges utsädesförenings åtagande i fråga om studerande vid institutionen,

anser sig för sin del kunna tillstyrka institutionens förflyttning till Svalöv ävensom tillstånd för professorn Nilsson-Ehle att med sitt professorsämbete förena det vetenskapliga chefskapet för Sveriges utsädesförenings förädlingsanstalt.

Vad de sakkunniga anført om tillgodogörandet av de praktiska resultaten vid ärftlighetsinstitutionen föranleder icke någon min erinran. Därest riksdagen icke har något att erinra mot förflyttningen av institutionen, är jag således beredd att tillstyrka, att den av Svalövsbolaget avlämnade förbindelsen godtages såsom ersättning till staten för hittills vunna resultat. Förbindelsen torde böra överlämnas till lantbruksstyrelsen för bevakande av statens rätt enligt densamma.»

Utskottet.

Då såsom departementschefen ock uttalat något lämpligare sätt att tillgodogöra allmänheten resultatet av förädlingsarbetet vid Svalöv än genom överlåtelse till allmänna svenska utsädesaktiebolaget för närvarande icke torde stå till buds, anser utskottet att ett nytt avtal bör på sätt föreslagits komma till stånd. Med avseende å avtalsförslagets innehåll vill utskottet under hänvisning till bestämmelsen i § 10 liksom departementschefen understryka vad de sakkunniga framhållit om vikten av att statens representanter i föreningens och bolagets styrelser övervaka prissättningen.

Beträffande den i § 12 stadgade ersättning, som bolaget skall hava att erlägga för den bolaget genom avtalet tillförsäkrade rätt har utskottet i likhet med departementschefen icke kunnat undgå finna denna avgift förhållandevis låg. Av propositionen framgår emellertid, att under föreliggande förhållanden något bättre resultat icke kunnat vinnas. Med hänsyn härtill har utskottet icke velat i frågans nuvarande läge ifrågasätta någon ändring i förevarande avseende i det nu föreliggande avtalet, men anser sig utskottet böra uttala en bestämd förväntan att Kungl. Maj:t skall i god tid före avtalstidens utgång taga i övervägande de möjligheter, som kunna finnas för att förädlingsresultatet vid Svalöv må kunna på ett för staten ekonomiskt förmånligare sätt komma allmänheten till godo.

Vad härefter angår anslagsbeloppet till utsädesföreningen för budgetåret 1925—1926 har departementschefen funnit en i de sakkunnigas utgiftsberäkning upptagen post å 5,280 kronor för ytterligare dyrtidstillägg med 5 procent för innevarande budgetår till föreningens tjänstemän böra utgå, och anslaget har i anslutning härtill i propositionen upptagits med ett sammanlagt belopp av 202,085 kronor.

I den av herr Nilsson i Tånga väckta motionen föreslås en höjning i det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget med ovanberörda belopp, 5,280 kronor, för att därigenom bereda utsädesföreningens tjänstemän ovanberörda ytterligare dyrtidstillägg.

För egen del vill utskottet under hänvisning till innevarande riksdags beslut att för beredande av 5 procents ytterligare dyrtidstillägg för bud-

getåret 1924—1925 åt tjänstemän hos svenska mosskulturföreningen i erforderlig mån höja anslaget till denna förening förorda den nu väckta motionen om ett till 207,365 kronor förhöjt belopp till Sveriges utsädesförening.

Mot Kungl. Maj:ts förslag beträffande förflyttningen av ärftlighetsinstitutionen vid Akarp och i samband därmed ifrågasatta åtgärder har utskottet intet att erinra.

Beträffande den vid Weibullsholm bedrivna växtförädlingsverksamheten föreslås såväl i de likalydande motionerna I: 292 och II: 442 som i de likalydande motionerna I: 293 och II: 441 anvisande för budgetåret 1925—1926 av ett anslag av 75,000 kronor för upprätthållande av denna verksamhet. Motionerna förete olikhet endast med avseende å motiveringen.

På sätt redan ovan erinrats framfördes förslaget om beviljande av ett anslag å 100,000 kronor för budgetåret 1924—1925 för upprätthållande av den vid Weibullsholm bedrivna praktiskt vetenskapliga verksamheten genom två inom riksdagen väckta motioner, vilka blevo av jordbruksutskottet tillstyrkta. Riksdagen beviljade anslaget efter gemensam votering, vadan utskottets motivering för sitt tillstyrkande av motionerna bortföll i riksdagens skrivelse i ärendet. Det bör emellertid erinras, att utskottet i denna sin motivering uttalade, att riksdagen genom anvisande av berörda anslag givetvis icke finge anses bunden beträffande fortsatt anslagsbeviljande för ifrågavarande ändamål, och betonade utskottet tillika, att dylikt beviljande i varje fall borde föregås av en allsidig utredning av frågan.

Sådan utredning igångsattes också på sätt ovan nämnts inom jordbruksdepartementet efter det framställning från firman Weibull inkommit om anslag för växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm jämväl för budgetåret 1925—1926 och lantbruksstyrelsen däröver avgivet utlåtande. För utredningen uppdrogs vissa av lantbruksstyrelsen föreslagna, i det föregående angivna riktlinjer. Vid uppgörande av sitt förslag i detta avseende hade lantbruksstyrelsen utgått från att statsunderstöd till växtförädlingen inom landet endast borde komma i fråga under förutsättning att förädlingsverksamhetens organisation möjliggjorde effektiv kontroll från det allmännas sida över verksamheten ävensom inordning av densamma i ett system, som i största möjliga utsträckning säkerställde ett planmässigt och ändamålsenligt arbete på ifrågavarande område och därmed också, att beviljade statsmedel i möjligaste mån medförde avsett gagn ur allmän synpunkt och hade styrelsen erinrat därom, att staten förut gjort liknande synpunkter gällande vid understödjande av försöksverksamheten på jordbruksområdet. Understöd för sådant ändamål utginge nämligen icke utan att verksamheten ifråga i viss mån samordnats med och ställts under kontroll av statens centrala anstalt för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Genom den på grundvalen av de lämnade direktiven verkställda utredningen hava de sakkunniga kommit till det resultatet, att något vidare statsunderstöd till firman Weibull icke bör ifrågakomma.

Innan de sakkunniga gått att avgiva sitt slutomdöme i den föreliggande anslagsfrågan, hava de angivit den olika karaktären av de båda växtförädlingsanstalterna i Svalöv och vid Weibullsholm på följande sätt.

»I styrelsen för den förra äger Kungl. Maj:t att tillsätta 5 av dess 7 ledamöter och kan således bestämma ej mindre ledningen av anstaltens arbete än även, såsom ju upprepade gånger skett, sättet och villkoren för tillgodogörandet för allmänheten av anstaltens arbetsresultat. Med denna rätt följer emellertid en nog så kännbar ekonomisk förpliktelse. Förhållandet har så utvecklats sig, att staten helt betalar anstaltens driftkostnader efter avdrag av de inkomster, försäljningen av dess förädlingsresultat inbringar. Svalövsanstalten är i själva verket att betrakta såsom en statsanstalt; därvid framkomna resultat äro betalda och disponeras även helt av staten.

Anstalten vid Weibullsholm däremot är av helt annan karaktär. Den tillhör ett enskilt affärsföretag och staten saknar varje inflytande å anstaltens ledning eller tillgodogörandet av dess arbetsresultat.»

Härefter hava de sakkunniga anfört följande:

»I betraktande av dessa skiljaktigheter kan det, enligt de sakkunnigas mening, icke gärna ifrågasättas, att staten skall ikläda sig skyldighet att bidraga till Weibullsholms växtförädlingsanstalt på samma sätt som till den i Svalöv. Staten lär icke hava anledning att understödja Weibullsholmsanstalten i vidare mån än densamma utför något arbete utöver det vid statens egen anstalt. Det torde härvid icke i och för sig vara nog, att Weibullsholmsanstalten genom sin blotta tillvaro skapar konkurrens. Tillräckligt för statsunderstöd är ej heller blott den omständighet, att förädlingsarbete bedrivs även på Weibullsholm och större möjligheter till vetenskapliga rön föreligger. Det måste föreligga förädlingsresultat antingen vunna på andra områden än dem statens anstalt bearbetar eller också i nationalekonomiskt värde väsentligt bättre än de vid statsanstalten framkomna.

Ett statsunderstöd efter sådana grunder skulle närmast vara att anse såsom en premie för utfört samhällsnyttigt arbete och en uppmuntran till dettas fortsättande. En rationell grund för bestämmande av understödets storlek är emellertid mycket svår att finna. Att räkna ut värdet av de speciella resultat, man vill premiera, torde, även om det vore möjligt, icke skänka någon grund för statsunderstödet storlek. Det lär vara ofrånkomligt att, även om statsunderstödet motiveras av allenast vissa resultat, giva anstalten ett understöd i förhållande till hela dess driftkostnad. Men om man finner, att vid statsanstalten, där staten disponerar hela arbetsresultatet, kostnaden för staten belöper sig till exempelvis hälften av hela driftkostnaden, måste det i fråga om en enskild anstalt, där man endast vill premiera vissa resultat, uppenbart röra sig om en väsentligt mindre andel i den enskilda anstaltens driftkostnad. Mer än en tredjedel mot bidraget till statsanstaltens drift eller i det antagna exemplet alltså en sjättedel av den enskilda anstaltens driftkostnad torde knappast kunna komma ifråga.

Med hänsyn till växtförädlingens karaktär av arbete på lång sikt torde principiellt sett intet vara att erinra mot att, såsom firman Weibull ifrågasatt, understödet bestämmes till ett anslag under en följd av år exempelvis fem.

För att ett statsunderstöd även av denna natur skall kunna ifrågakomma, måste emellertid föreligga ännu en omständighet. Det måste, enligt de sakkunnigas förmenande, vara klart, att det förädlingsarbete, man vill premiera, icke blivit helt betalt genom den förtjänst, som försäljningen av arbetsresultatet inbragt. Är så förhållandet, torde statsunderstöd icke kunna komma ifråga.

Om man efter dessa grunder, som de sakkunniga anse riktiga, söker att bedöma firman Weibulls begäran om statsunderstöd för dess växtförädlingsanstalt, så är det visserligen till en början lätt att slå fast, att anstalten åtminstone på ett område, nämligen i fråga om köksväxter, gått utanför Svalövsanstaltens arbetsuppgift. Svårare är att avgöra, om Weibullsholmsanstalten på något med Svalövsanstalten gemensamt område överträffat dess arbetsresultat. I sådant avseende har särskilt framhållits den förra anstaltens vetesort Standard. Denna har, såsom av utredningen framgår, vid officiella försök visat ett något bättre resultat än Svalövsanstaltens Pansarvete.

De sakkunniga kunna i detta sammanhang icke underlåta påpeka den kännbara bristen av statliga försöksstationer och vikten av att denna brist blir avhjälpt. Med dylika stationer skulle frågan om Weibullsholms företräde i något avseende kunna klart utredas. Såsom förhållandena nu äro, torde det knappast vara möjligt att härom få ett av parterna såsom fullt opartiskt respekterat utlåtande.

De sakkunniga finna det för sin del klart, att de resultat, som överhuvud taget kunna motivera ett statsunderstöd, i allt fall icke kunna, med tillämpning av de förordade grunderna, föranleda till att statsunderstödet sättes högre än till en jämförelsevis ringa andel av anstaltens hela förädlingskostnad.

Härefter skulle gälla att undersöka, huruvida förtjänsten av de förädlingsresultat, man vill premiera, täckt kostnaderna för arbetet. En sådan undersökning kan emellertid icke verkställas. Det går icke att utreda huru mycket av kostnaderna för en förädlingsanstalt belöper sig på arbetet med en viss sort. Man måste räkna med hela förädlingskostnaden och därav härflytande förtjänst. Den härutinnan verkställda utredningen — om än, såsom de sakkunniga redan framhållit, i åtskilliga avseenden bristfällig — giver vid handen, att man icke gör firman Weibull orätt, om man räknar med att förtjänsten av hela förädlingsarbetet i det allra närmaste betalat arbetskostnaden.

De sakkunniga finna fördenskill, att det firman Weibull av 1924 års riksdag beviljade statsunderstöd å 100,000 kronor mer än väl täcker det belopp, som efter de av de sakkunniga angivna grunder kunde komma i

fråga såsom sammanlagt statsbidrag till firman Weibull under en period av minst fem år. De sakkunniga förbise icke, att firman Weibull förklarar det begärda statsunderstödet oundgängligen nödvändigt för att firman skall kunna uppehålla växtförädlingsanstalten och således för att ännu ej bearbetade resultat icke skola gå förlorade. Utredningen torde, enligt de sakkunnigas förmenande, giva grundad anledning antaga, att så länge firman kan fortsätta sin affärsverksamhet, kommer den också att uppehålla den förtjänstbringande förädlingen. Ett ytterligare understöd till firman Weibull erfordras icke för förädlingsanstalten i och för sig. Att för dess fortbestånd lämna statsunderstöd för uppehållande av affärsföretaget, torde icke kunna komma ifråga. Skulle firman av någon anledning avveckla affärsföretaget, kommer frågan om bevarandet av växtförädlingsanstaltens arbete i ett helt annat läge.»

Departementschefen har huvudsakligast på de av de sakkunniga anförda skäl kommit till uppfattningen att ytterligare statsbidrag för upprätthållande av växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm ej bör beviljas.

Utskottet.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från lantbruksstyrelsen över de uppgifter i motionerna I:292 och I:442 samt I:293 och I:441, som icke innefattas i Kungl. Maj:ts proposition, vilket utlåtande jämte genom lantbruksstyrelsen infordrat yttrande från Sveriges utsädesförening ävensom en i anledning härav till utskottet inkommen skrift från direktören H. Weibull finnas i bilaga fogade vid detta utlåtande.

Utskottet vill till en början framhålla, att utskottet alltjämt till fullo uppskattar den vid Weibullsholm bedrivna förtjänstfulla verksamhet, vilken varit av stor betydelse för landets växtodling, och statsmakternas erkännande härav har ju ock kommit till uttryck i det förlidit år beviljade anslaget, vilket närmast torde hava varit att betrakta såsom en nationalbelöning.

Vid sitt ståndpunktstagande till frågan om anvisande av anslag för uppehållande av växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm jämväl för budgetåret 1925—1926 har utskottet i anslutning till sitt förlidit år gjorda uttalande att frågan om anvisande av ytterligare understöd för ifrågavarande ändamål måste göras beroende på närmare utredning helt naturligt måst bygga sin uppfattning på den i ärendet nu föreliggande utredningen, vilken, även om den såsom de sakkunniga själva framhållit i vissa avseenden kan förete brister enligt utskottets mening icke på sätt i motionerna I:293 och II:441 gjorts gällande till sin allmänna läggning ger rum för någon berättigad erinran.

Innan utskottet närmare upptager den föreliggande frågan, vill utskottet framhålla, att utskottet icke ingår på ett bedömande av de olika vetenskapliga metoder, vilka förekomma vid växtförädlingsanstalterna vid Svalöv oc Weibullsholm, eller av de möjligheter i vetenskapligt avseende, som där erbjuda sig.

Av berörda utredning har utskottet funnit framgå, att de förutsättningar

som enligt utskottets mening torde böra vara för handen för fortsatt anslags beviljande för upprätthållande av Weibullsholms växtförädlingsanstalt, icke förefinnas. Sälunda hava under utredningens gång gjorda undersökningar om möjligheten av en sammanslagning med växtförädlingsanstalten vid Svalöv ådagalagt oframkomligheten av denna väg liksom ock att en uppdelning på lämpligt sätt av den vid ifrågavarande anstalter bedrivna verksamheten visat sig ogenomförbar, varigenom eljest nödig enhetlighet och kontroll å verksamheten skulle kunnat vinnas och säkerhet ernås för ett planmässigt och ändamålsenligt arbete å ifrågavarande område. Beträffande frågan om fortsatt understöd till firman Weibull för uppehållande av dess växtförädlingsanstalt *utan samband* med Svalövsanstalten är därtill att märka den av firman jämsides med växtförädlingsverksamheten och i nära anknytning till denna bedrivna mycket omfattande affärsrörelsen i utsädesbranschen. I förevarande avseende synes utredningen, så vitt det för de sakkunniga varit möjligt att härom göra en beräkning, giva vid handen, att förtjänsten av själva förädlingsverksamheten i det allra närmaste betalt kostnaderna för densamma, ett förhållande som motionärerna herr Bärge m. fl. och herr Lövgren i Nyborg icke heller velat bestrida. Under sådana omständigheter skulle det föreslagna anslaget till huvudsakligaste del komma att utgöra ett understödande av det av firman Weibull i samband med växtförädlingsarbetet bedrivna, affärsföretaget, något som emellertid enligt utskottets mening måste vara ägnat väcka betänkligheter med hänsyn till de konsekvenser, vartill ett sådant beslut med avseende å andra företag skulle kunna leda.

I detta sammanhang har utskottet icke kunnat underlåta beröra vad i motionerna I:292 och II:442 uttalats därom att Svalövsanstalten och utsädesbolaget betraktade såsom enhet skulle hava haft och alltjämt ha samma förutsättningar som firman Weibull att utan statsunderstöd ekonomiskt uppbära sin förädlingsverksamhet. Utskottet vill härvid först framhålla, att det med hänsyn till dessa båda institutioners inbördes ställning icke lärer vara möjligt betrakta dem såsom en enhet. Vidare förbise motionärerna den enligt utskottets mening mycket viktiga omständigheten att Svalövsanstalten, vilken leder sitt ursprung tillbaka till 1880-talet, allt ifrån början inriktat sin verksamhet på den för landet i ekonomiskt avseende mest betydelsefulla stråsädesförädlingen och att denna anstalt på sätt i det föregående närmare utvecklats är ställd i nära beroende av staten med därav följande begränsade handlingsfrihet, under det att firman Weibull med ett enskilt affärsföretags större möjlighet av smidighet och anpassning ända tills jämförelsevis sent datum uteslutande bedrivit rotfruktsförädling och i viss utsträckning köksväxtförädling. Med hänsyn härtill och med kännedom om den vida större möjligheten att under längre tid ekonomiskt utnyttja vunna resultat av rotfrukts- och köksväxtförädling i jämförelse med resultatet av stråsädesförädling synes skillnaden i det ekonomiska resultatet beträffande de båda ifrågavarande an-

stalterna helt förklarlig. Utskottet vill i nu ifrågavarande avseende för övrigt hänvisa till lantbruksstyrelsens förenämnda härvid fogade utlåtande.

Av det sålunda anförda torde framgå, att utskottet icke kan tillstyrka motionerna om fortsatt anslag till upprätthållande av växtförädlingsanstalten vid Weibullsholm.

*Utskottets
hemställan.*

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och motionen II: 440 samt med avslag å motionerna I: 292 och 293 samt II: 441 och 442

1) för budgetåret 1925—1926 anvisa såsom särskilda extra anslag

dels till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer 111,100 kronor,

dels ock till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrland och Jämtland samt i Luleå 96,265 kronor,

eller sålunda tillhopa 207,365 kronor, allt under av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna villkor;

2) medgiva, att den å Alnarps egendom med medel från egendomens avkastning uppförda byggnaden för Lunds universitet för ärftlighetsforskning må efter institutionens förflyttning till Svalöv användas för annat statsändamål enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmelser.

Stockholm den 22 maj 1925.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Helström*, *Persson*, *Nils**, *Sederholm*, *Nilsson* i Kabbarp, *Boberg*, *Gabrielsson*, *Andersson* i Fältenborg och *Luterkort* samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Johansson* i Uppmälby*, *Hedlund* i Häste, *Vahlstedt*, *Lorichs*, *Gustafson* i Vimmerby, *Björk* och *Johansson* i Hallagården.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

1) av herr *Andersson* i Fältenborg, *Hedlund* i Häste, *Lorichs, Gustafson* i Vimmerby och *Johanson* i Hallagården, som ansett att utskottets utlåtande i nedan intagna delar bort hava följande lydelse.

 Växtförädlingsverksamhet bedrivs i Sverige i stort sett allenast av Sveriges utsädesförening samt firman *W. Weibull* vid *Weibullsholms* växtförädlingsanstalt. Framhållas må dock den växtförädling, som förekommer å institutionen för ärftlighetsforskning i *Alnarp* och, vad angår köksväxter, vid *Alnarps* trädgårdar. Enligt det nu föreliggande förslaget skulle ärftlighetsinstitutionen, vars verksamhet är av övervägande teoretisk art, överflyttas till *Svalöf*. Köksväxtförädlingen vid *Alnarps* trädgårdar är av den art och ringa omfattning, att den i detta sammanhang kan lämnas åt sido (se prop. sid. 2).

 »Efter av Kungl. Maj:t — — — lantbruksstyrelsen härutinnan föreslagit.»

»Sedan allmänna svenska utsädesaktiebolaget i *Svalöf* uppsagt det med Sveriges utsädesförening gällande avtalet — enligt vilket bolaget har att till föreningen lämna ett bidrag av 140,000 kronor för år såsom ersättning för övertagande av föreningens eliter och nya sorter av lantbruksväxter — att upphöra med innevarande budgetår, och under hänvisning, bland annat, till att staten för budgetåret 1924—1925 beviljat anslag till den med bolaget konkurrerande verksamheten vid *Weibullsholm* erbjudit en ersättning av allenast 60,000 kronor för en fortsatt avtalsperiod, framkom efter underhandlingar mellan föreningen och bolaget ett förslag till nytt avtal, enligt vilket bolaget skulle hava att erlægga en årlig avgift av 80,000 kronor för år. Med anledning av föreningens ansökan om godkännande av detta avtal förklarade lantbruksstyrelsen, att ersättningen till föreningen syntes anmärkningsvärt låg, men att grunden för frågans bedömning syntes kunna erhållas vid den av lantbruksstyrelsen med anledning av *Weibullsholms* växtförädlingsanstalts förenämnda framställning ifrågasatta utredning. Föreningens ansökan överlämnades därefter till de sakkunniga.

Tillkallande
av sakkunniga.

Efter verkställd utredning — — — intet att erinra.

Såsom framgår av det föregående har Kungl. Maj:t i samband med framläggande av förevarande proposition funnit sig icke böra tillstyrka beviljandet av fortsatt anslag till understödjande av *Weibullsholms* växtförädlingsanstalt.

Weibullsholm.

På grundvalen av de utav lantbruksstyrelsen uppdragna och av departementschefen anbefallda riktlinjerna hade redan förenämnda sakkunniga kommit

De sakkunniga.

till det resultatet, att något vidare statsunderstöd till firman Weibull icke borde ifrågakomma.

Innan de sakkunniga gått att avgiva — — —. Skulle firman av någon anledning avveckla affärsföretaget, kommer frågan om bevarandet av växtförädlingsanstalten i ett helt annat läge.»

Departementschefen.

Departementschefens yttrande rörande anslag till Weibullsholm torde även här böra återgivas:

»Vad slutligen angår frågan om ytterligare anslag till firman Weibull, finner jag i likhet med de sakkunniga, att en väsentlig skillnad får göras mellan Weibullsholm och anstalten å Svalöf. Utom det att staten i fråga om den senare har ett inflytande och kan utöva kontroll, som firman Weibull icke underkastat sig, och som, efter vad utredningen giver vid handen, icke heller för närvarande kan åvägabringas, tillkommer den omständigheten, att Svalöfsanstalten under en lång följd av år blivit inriktad på, att dess bestånd tryggas av staten; det torde icke vara ur det allmännas synpunkt lämpligt, att även Weibullsholms växtförädlingsverksamhet göres beroende av statens understöd. En förutsättning för statsbidrag åt sistnämnda verksamhet torde därför böra vara, att detta gives tillfällig karaktär och allenast avser att utgöra ett stöd vid rådande lågkonjunktur, under ytterligare förutsättning givetvis, att anstaltens verksamhet kan anses särskilt allmännyttig och att premiering och uppmuntran till fortsättning på den grund bör ske.

Det lär icke kunna förnekas, att sistnämnda förutsättning är fylld ifråga om Weibullsholms växtförädlingsanstalt. Även torde utredningen hava givit vid handen, att de ekonomiska möjligheterna för en växtförädlingsverksamhet just nu äro i viss mån svaga. Det kan under sådana omständigheter förefalla, som om ett visst mindre statsbidrag åt firman Weibull skulle vara motiverat. Jag har också vid prövningen av ärendet allvarligt övervägt, om jag icke borde föreslå, att ett dylikt bidrag på exempelvis 20,000 kronor måtte för nästa budgetår beviljas ovannämnda firmas växtförädlingsverksamhet men funnit skälen emot beviljandet av ifrågavarande anslag väga tyngst. Särskilt synes mig vad de sakkunniga anfört med avseende å det av förra årets riksdag för samma ändamål beviljade anslaget storlek i förhållande till vad utredningen visat böra vara rimligt i fråga om statsbidrag åt nämnda verksamhet avgjort tala emot ytterligare anslag, åtminstone för de allra närmaste åren. Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka, att anslag nu beviljas firman Weibull. Att jag det oaktat härförut redogjort för de sakkunnigas betänkande även i denna del, är föranlett därav, att riksdagen med hänsyn till frågans behandling där föregående år synes mig böra erhålla del av utredningens resultat. Jag torde senare få ånyo anmäla detta ärende för Kungl. Maj:t.»

Motionerna.

Beträffande den vid Weibullsholm bedrivna växtförädlingsverksamheten föreslås såväl i de likalydande motionerna I: 292 och II: 442 som i de likalydande motionerna I: 293 och II: 441 anvisande för budgetåret 1925—1926 av ett anslag av 75,000 kronor för upprätthållande av denna verksamhet. Motionerna förete olikhet endast med avseende å motiveringen.

Av motionernas mera allmänna motivering torde här få återgivas följande.

I motionerna I: 292 och II: 442 anföres i detta avseende:

»Enligt vår mening hava de sakkunniga å ena sidan icke tillräckligt uppskattat värdet av det arbete till lantbrukets fromma, som utförts på Weibullsholm, och å den andra sidan väsentligt överdrivit de hinder av principiell art mot fortsatt tillfälligt understöd med statsmedel, vilka härlets av artskillnaden i organisation mellan Svalöfsanstalten och Weibullsholm.

Svalöfsanstaltens förädlingsprodukter komma nämligen åtminstone för den närmaste femårsperioden liksom hittills att med monopolrätt merkantilt utnyttjas av ett enskilt affärsföretag, allmänna svenska utsädesaktiebolaget, här nedan kallat Svalöfsbolaget. Svalöfsanstalten tillsammans med Svalöfsbolaget kunna och böra därför åtminstone tills vidare betraktas som en sammanhängande enhet, vilken tyvärr av många skäl synes vara svår att upplösa. För den utsädesköpande jordbrukaren måste i varje fall skillnaden i organisation mellan firman Weibull och denna enhet te sig som rent formell och utan varje praktisk betydelse. I verkligheten bedömer han deras värde rätt och slätt efter värdet av det utsäde, han kan få från det ena eller andra av dessa företag. Och framför allt sätter han värde på den konkurrens ifråga om kvalitéer och priser, som tillförsäkras honom genom tillvaron av två med varandra tävlande båda av synnerligen hög standard. Och det värde, som dessa båda företag kunna visa sig äga för den enskilde jordbrukaren, är enligt vårt förmenande också helt och hållet avgörande för deras nationalekonomiska värde. Skulle detta visa sig vara stort, bör icke det enas karaktär av enskilt företag få utgöra ett hinder för ett tillfälligt statsunderstöd under en besvärlig konjunktur, åtminstone icke förrän det visats, antingen att det statliga inslaget i den gynnade konkurrentens ledning icke blott teoretiskt kunnat bli utan också faktiskt blivit en väsentlig orsak till denna konkurrents överlägsenhet i ett eller annat avseende — eller att frånvaron av statligt inflytande på det helt enskilda företagens ledning föranlett ogynnsamma förhållanden eller osunda utvecklingstendenser hos detta.

Härutinnan brister enligt vår mening de sakkunnigas bevisning. Utan att på något sätt vilja förringa värdet av Svalöfsanstaltens arbete anse vi oss på grund särskilt av de utlåtanden, som avgivits av sådana opartiska experter på växtförädling som professor Herman Nilsson-Ehle och chefen för statens centrala frökontrollanstalt, kunna konstatera, att det växtförädlingsarbete, som utförts på Weibullsholm, givit synnerligen värdefulla resultat, fullt jämförliga med Svalöfsanstaltens. Så har Weibullsholm långt före Svalöfsanstalten tagit upp förädlingen av rotfruktsfröer, och sedan Svalöfsanstalten, för att stödja sitt försäljningsbolag i den rent affärsmässiga konkurrensen på detta område, tagit upp jämväl rotfruktsförädlingen på sitt program, har det icke kunnat visas, att denna anstalt trots det starka statliga inslaget i dess ledning lyckats överträffa det enskilda företaget. Ifråga om stråsäd och vallväxter, vilka varit föremål för båda anstalternas arbete, hava utförda praktiska försök ännu icke generellt kunnat giva ett bestämt och obestriddigt utslag till förmån för det ena eller andra, detta delvis därför att vårt land ännu, såsom de sakkunniga med beklagande framhålla, saknar nödiga statliga försöksstationer. Beträffande vete, det för södra Sverige ekonomiskt mest betydelsefulla sädeslaget, synes det emellertid vara obestriddigt, att Weibullsholm just nu åtminstone står avgjort framför Svalöfsanstalten.

Vad angår de verksamhetsgrenar, som icke äro gemensamma för de båda anstalterna, vilja vi särskilt fästa uppmärksamheten vid Weibullsholms förädling av köksväxter, vilken enligt chefen för statens centrala förkontroll-

anstalt är värd allt erkännande (se prop. sid. 113). Icke minst med hänsyn till svårigheten för vår nuvarande befolkning att finna lönande arbetstillfällena, synes det mera trädgårdsmässiga jordbruket i närheten av större konsumtionseentra kunna komma att spela en mycket större roll än det hittills gjort. Självfallet är då, att ett efter våra naturförhållanden inriktat arbete på förädlingen av våra köksväxter kan få en vida större nationalekonomisk och social betydelse, än man hittills velat tillmäta densamma. Vi tillåta oss i detta avseende hänvisa till vad nuvarande jordbruksministern härom yttrat i jordbruksdepartementets nyligen utkomna 25-årsskrift. Weibullsholmsanstalten har sålunda i dubbel måtto fyllt de viktigaste av de villkor, vilka enligt de sakkunnigas mening böra vara uppfyllda, för att en sådan anstalt skall kunna anses förtjänt av statsunderstöd, i det att den på samma arbetsområden som Svalöfsanstalten vunnit resultat av högre nationalekonomiskt värde än denna och dessutom på områden, som denna icke bearbetat, frambragt resultat, som redan nu äro av stor betydelse och sannolikt komma att få än större.

Visserligen skulle detta måhända närmast motivera en premiering av redan vunna resultat, och en sådan premiering skulle kanske allra bäst motiveras av en jämförelse mellan de belopp, som av allmänna medel utbetalats till de båda anstalterna. Av bilagan till Kungl. Maj:ts prop. nr 172 (s. 32) framgår, att Svalöfsanstalten av staten samt landsting och hushållningssällskap erhållit anslag t. o. m. 1923 på inalles 2,564,400 kronor, under det att Weibullsholm för sin verksamhets bedrivande oss veterligt icke erhållit annat offentligt understöd än det av förra årets riksdag beviljade beloppet på 100,000 kronor. Skillnaden emellan dessa belopp är naturligtvis faktiskt mycket större än den siffermässiga differensen, om man med hänsyn till ränta och sänkt penningvärde omräknar Svalöfsanstaltens anslag till nuvärde, även om den såsom skäligt är reduceras med de belopp, som kunna anses falla på Svalöfsfilialerna.

Om ock denna differens i och för sig kunde utgöra skäl nog för en premiering av Weibullsholms förädlingsarbete, skulle det icke komma ifråga från vår sida att påyrka en sådan, eftersom ifrågavarande anstalt ingått som ett väsentligt led i ett rent privat affärsföretag, vars ledning alltjämt önskar låta dess arbete i fortsättningen bibehålla sin hittillsvarande karaktär. Men då på grund av konjunkturförhållandena affärsföretaget icke torde kunna upprätthålla växtförädlingsanstalten utan ekonomiskt stöd utifrån, må det vara berättigat att peka på denna avsevärda differens som ett kraftigt skäl för sådant stöd, så framt man är angelägen om att se växtförädlingsverksamheten på Weibullsholm fortsättas.»

Motionärerna uttala vidare att erfarenheterna beträffande firman Weibulls verksamhet utan statsunderstöd före 1914 bekräftade antagandet, att en växtförädlingsverksamhet i samband med utsädesförsäljning kunde vara ekonomiskt lönande under normala konjunkturer, och motionärerna förutsatte därför ingalunda permanent statsunderstöd åt Weibullsholm. Det vore endast den nu rådande lågkonjunkturen, som kunde motivera detta. Denna gjorde sig för en utsädesfirma kännbar framförallt därigenom, att jordbrukarna icke kunde i tillnärmelsevis samma utsträckning som under normala tider köpa dyrare utsäde, men också genom de dryga räntekostnaderna för ett i förhållande till de flesta övriga handelsgrenars mycket högt rörelsekapital. Härav finge naturligtvis icke dragas den slutsatsen, att motionärerna skulle vara

beredda att påyrka statsunderstöd åt firman Weibull såsom ett av lägkonjunkturen drabbat affärsföretag, lika litet som motionärerna ville förutsätta, att de sakkunniga skulle genom förordat statsunderstöd åt Svalövsanstalten vilja komma dess försäljningsbolag som sådant till ekonomisk hjälp.

Motionärerna finna i detta sammanhang icke de skäl vara övertygande, som de sakkunniga anfört för sin optimistiska uppfattning, att firman Weibull komme att fortsätta med sin förädlingsverksamhet i nuvarande omfattning lika länge som med sin affärsverksamhet.

Från angivna förutsättningar uppställa motionärerna frågan huruvida staten bör taga risken av att se den sedan länge vid Weibullsholm bedrivna växtförädlingsverksamheten upphöra eller fortsättas i väsentligt minskad omfattning, för att slippa ifrån under ett fåtal år utgående statsunderstöd. Otvivelaktigt — anse motionärerna — komme ett statsingripande, om och när Weibullsholmsanstalten nedlades att draga större kostnader än ett tillfälligt understöd nu. Att de sakkunniga velat taga en sådan risk nu kunde motionärerna icke förklara på annat sätt än att de framför allt på grund av bristen på fullt tillförlitligt och tillräckligt prövningsmaterial icke kunnat komma till en deciderad mening i det som enligt motionärernas uppfattning borde vara avgörande, det nämligen, om det är ett viktigt samhällsintresse, att växtförädlingsverksamheten på Weibullsholm bibehålles i sin nuvarande omfattning vid sidan av och i tävlan med den under statlig ledning stående Svalövsanstaltens. Motionärerna påpeka därvid, att det ingalunda från alla håll obetingat erkännes att så är fallet samt erinra om de skäl häremot, som lantbruksstyrelsen gjort gällande, såsom frestelsen att utsläppa nya sorter av tvivelaktigt värde och därmed oroa jordbrukaren samt vidare, att det med två av varandra oberoende anstalter icke kunde undvikas, att obehövt dubbelarbete förekomme och att det på andra hållet gjorda erfarenheter icke bleve omedelbart tillgodogjorda på det andra.

Beträffande det första av dessa skäl, påpeka motionärerna, att den av chefen för statens centrala frökontrollanstalt anförda statistiken (prop. sid. 114) visade att firman Weibull ifråga om antalet utsläppta nya saluförda sorter varit betydligt mera återhållsam än Svalövsanstalten, ävensom att de sakkunniga själva funnit en sådan olägenhet av konkurrensen av helt naturliga skäl icke behövde befaras

Beträffande faran av dubbelarbete hava motionärerna anfört följande:

»Vad åter beträffar risken för ett onödigt dubbelarbete och därav följande nationalekonomiskt slöseri, synas de sakkunniga däremot vilja tillmäta denna en relativt stor betydelse, i det de utan nämnvärda förbehåll ansluta sig till vad Svalövsanstaltens tjänstemän härutinnan anfört. Dessa senare söka visa, att utsikterna för frambringandet av värdefulla resultat av växtförädlingsarbetet, då detta bedrivs av flera arbetskrafter på samma område, icke tillnärmelsevis ökas i direkt proportion med antalet arbetande och kostnaderna därför (prop. sid. 137). Om detta vore riktigt, borde ju också kunna visas, varför just det antal arbetskrafter, som nu sysselsätts vid Svalöv, med hänsyn till de ekonomiska förutsättningarna för jordbruk i Sverige

utgör det rätta antalet. Det kunde vara tacksamt att här ge sig in på en mera ingående kritik av den vetenskapliga analogibevisning, som utmynnar i en slutsats, sådan som den nyss anförda, men det torde vara tillräckligt att påpeka, att hela denna bevisning bl. a. förutsätter, att det vetenskapliga växtförädlingsarbetet väsentligen skulle bestå i ett rent mekaniskt utförande av massförsök.»

Att så ingalunda kan vara fallet finna motionärerna självklart, samt anföras såsom belysande den rent ekonomiska uppskattning av professor Nilsson-Ehles individuella kapacitet som kommit till synes vid uppgörelsen av det nya avtalet med Svalövsbolaget.

Då frågorna om »dubbelarbete» och olägenheter av konkurrens även avhandlats i motionerna I: 293 och II: 441 torde i detta sammanhang följande därur böra anföras:

Efter att hava konstaterat, att de sakkunniga i flera väsentliga avseenden frångått de synpunkter, lantbruksstyrelsen lagt på berörda frågor, anför motionärerna:

»I den en gång stora stridsfrågan huruvida konkurrensen mellan Svalöv och Weibullsholm medförde övervägande fördelar eller nackdelar synes sålunda de sakkunniga närmast ha kommit till det resultatet, att denna konkurrens vore nyttig (prop. sid. 134—136), ehuru de sakkunniga icke anse denna konkurrens vara 'nog skäl' för att ge anslag till Weibullsholm (prop. sid. 139).

Beträffande olägenheten av 'dubbelarbetet' å Svalöv och Weibullsholm synas däremot de sakkunniga i någon mån hålla på förefintligheten av dylik olägenhet (prop. sid. 136—137). De sakkunniga anför nämligen på denna punkt dels ett uttalande av firman Weibull och dels ett av Svalövsföreningens tjänstemän. Svalövstjänstemännen komma till det resultatet, att 'utsikterna för erhållande av värdefulla resultat av växtförädlingsarbetet, då det bedrivs av flera arbetskrafter på samma område och under liknande yttre förhållanden, icke tillnärmelsevis ökas i direkt proportion med antalet arbetande och kostnaderna därför', samt hänvisa till följande enligt deras uppgift för försök i allmänhet gällande formel.»

'Enligt den vid medförelsen beräkningen tillämpade principen erfordras, för att säkerheten hos en försöksserie skall anses som fördubblad, att försökens antal äro fyrdubblade, och för tre gånger ökad säkerhet nio gånger så många försök, d. v. s. den ökade säkerheten stiger icke i direkt proportion med antalet försök utan blott i förhållande till kvadratroten ur detta antal.'

»De sakkunniga finna utan vidare motivering riktigheten härav i stort sett icke kunna jävas. Det vill synas som om den teoretiska uppfattning, de sakkunniga sålunda bibringas i fråga om 'dubbelarbete' måste hava varit grundläggande för den annars oförklarliga undervärdering av Weibullsholms betydelse från det allmännas synpunkt, som de sakkunniga i sin slutliga motivering (prop. sid. 139—140) göra sig skyldiga till. Då de sakkunniga nämligen efterlysa det arbete man på Weibullsholm utför 'utöver' det vid 'statens egen anstalt', ligger tydligen bakom den uppfattningen, att allt växtförädlingsarbete vid respektive anstalter, som företer vissa yttre likheter, skulle så att säga 'täcka' vartannat och alltså utgöra ett från det allmännas synpunkt onödigt dubbelarbete. Vi vilja här allenast framhålla, att detta måste innebära en fullständigt felaktig uppställning av problemet, ty den

praktiska erfarenheten visar otvetydigt, att man i varje särskilt fall vid de båda anstalterna sysselsätter sig med för landets växtodling vitala och givande problem. Vi ha med andra ord långt kvar till uppnåendet av en sådan kvantitativ och kvalitativ 'mättnad' på växtförädlingsverksamhetens område att ovanberörda av Svalövstjänstemännen framkastade teoretiska konstruktion kan hava någon som helst praktisk betydelse.»

I detta sammanhang hänvisa motionärerna till ett av docenten Heribert-Nilsson gjort uttalande i ämnet, vari denne gör gällande, att den av Svalövstjänstemännen uppställda teorien icke kunde hava någon som helst betydelse för den praktiska växtförädlingen, där det framför allt gällde »att få ut en vinst» under de teoretiskt tänkbara betingelserna.

I sistberörda motioner, vilka innehålla ett bemötande i detalj av de sakkunnigas utredningsresultat, återfinnes i övrigt huvudsakligen samma syn på förevarande anslagsfråga, som den i motionerna I: 292 och II: 442 angivna.

Här torde dock ur desamma böra anföras följande.

Efter att hava uttalat såsom sin åsikt, att de sakkunniga icke tillräckligt hållit i sikte den rationella utgångspunkten för frågans bedömande — uppskattningen av Weibullsholmsanstaltens värde från det allmännas synpunkt — anför motionärerna:

»Ty avgörande härvidlag måste givetvis verka kunskapen om vilka värden, som i detta hänseende stå på spel, sedda i relation till de direkta krav, som ställas på statskassan i och för understödjande av verksamheten. Ehuru självfallet några skarpt delade meningar icke råda i detta avseende, kan dock enligt vår mening konstateras, att insikten om denna betydelse eller rättare sagt *huru stor* densamma är, icke ännu tillräckligt genomträngt det allmänna medvetandet. Det synes oss därför nödvändigt, att till en början få konstaterat såsom ostridigt omfattningen av de värden, man härvidlag har att taga i betraktande.

I detta hänseende vilja vi framhålla, att det härutinnan rör sig om synnerligen stora nationalekonomiska värden. Landvinningarna på växtförädlingens område avspegla sig i miljoner kronor ökad inkomst för jordbruket, och klart borde vara, att landet under inga förhållanden nationalekonomiskt sett har råd att undvara sådana resultat. Det kan beklagas, att en fullt exakt och uttömmande statistisk beräkning över dessa värden för vårt lands vidkommande icke kan uppvisas, men då det gäller att förskaffa sig en någorlunda riktig uppfattning om sakens proportioner, torde det vara tillräckligt att anlita ett stickprov beträffande ett visst växtförädlingsresultat.»

I anslutning härtill framlägga motionärerna en av tjänstemännen vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt, docenten Heribert-Nilsson och agronomen S. O. Berg, uppgjord kalkyl över Standardvetets värde, utvisande att denna sorts utlämnande skulle betyda en årlig vinst för det svenska jordbruket av omkring 2,343,750 kronor.

Beträffande värdet av Weibullsholms växtförädlingsanstalt från rent vetenskaplig synpunkt anför dessa motionärer bland annat följande:

»I detta sammanhang torde ock vara på sin plats att något belysa värdet av Weibullsholms växtförädlingsanstalt från rent vetenskaplig synpunkt. Enligt vad som torde vara rätt allmänt känt och av ett flertal av motionärerna genom besök på anstalten konstaterats, måste även den rent vetenskapliga forskningen uppmuntras på ett för en privat växtförädlingsverksamhet enastående sätt. Detta har också vitsordats av tvenne av samtidens mest framstående ärflighetsforskare, nämligen professor E. Baur i Berlin och E. von Tschermak-Seysenegg i Wien (prop. 50—52). Men även den i den rent vetenskapliga bedömningen ej initierade kan genom att följa anstaltens utveckling i den översikt över Weibullsholms växtförädlingsanstalt, som ärligen utgives, konstatera, huru även den vetenskapliga verksamheten uppbyggts synnerligen planmässigt och under friast möjliga former. Man finner här, att samtliga botanister kommit till anstalten som filosofie studerande eller filosofie kandidater, men att under åren 1913—1924 samtliga förvärvat filosofie doktorsgrad genom undersökningar, utförda vid Weibullsholm. Ej mindre än trenne av dessa ha på sina undersökningar förvärvat docentur. Av dessa är tvenne docenter i ärftlighetslära, således just det ämne, som utgör basis för växtförädlingsarbetet. Att den vidsynthet och den uppmuntran, som från ledningen av Weibullsholm visats de där arbetande vetenskapliga krafterna, ej blott avsatt resultat i form av vetenskaplig produktion utan även stimulerat den rent praktiska verksamheten, visas bäst i det hastiga tempo, med vilket Weibullsholm genom sina sorter arbetat sig fram till en av ingen bestridd jämnbördig ställning med Svalöv.»

I fråga om differenser i metodik och förädlingsmål mellan de båda växtförädlingsanstalterna anföra motionärerna åtskilliga av förädlingspecialisterna vid Weibullsholm anförda fakta och synpunkter, utmynnande i ett uttalande från motionärernas sida, att det syntes dem odisputabelt både att förädlingsresultatet vore en verksamhet, där rent kvalitativa differenser i mål och metod gjorde sig gällande och att starka impulser till förädlingsarbetets förnyelse till ideer och förädlingsvägar utgått från Weibullsholm.

Beträffande den av de sakkunniga framlagda beräkningen över den ekonomiska förtjänsten av växtförädlingsverksamheten hava dessa motionärer bland annat anfört följande:

»Det torde i övrigt vara överflödigt att närmare ingå på den i detta avseende av de sakkunniga förebragta merprisberäkningen. De sakkunniga hava själva framhållit, att den är bristfällig. Såsom försvar för densamma har emellertid gjorts gällande att icke något annat sätt att räkna kunnat föreslås från Svalöfs och Weibullsholms sida. Sistberörda anmärkning kunna vi icke finna hava någon betydelse i sak. Klart är ju att skall en dylik undersökning ha något vitsord bör man vara övertygad om att den är riktig och icke bristfällig. Denna merprisberäkning leder de sakkunniga till resultatet, att förädlingsarbetet — vid Weibullsholm — »i det allra närmaste betalt arbetskostnaden (prop. sid. 141). Något senare betecknas samma verksamhet av de sakkunniga såsom »förtjänstbringande». Det synes oss nödvändigt att se på denna fråga något mera praktiskt och icke basera sig på teoretiska spekulationer. Det faktiska förhållandet är, att »merpriset» under nuvarande konjunkturen icke låter sig uttaga. För att uppehålla växtförädlingsverksamheten måste dock prisen i det längsta hållas uppe, men detta leder å andra sidan till minskning i omsättningen. Sålunda kan anföras, att firman Weibulls omsättning av rot-

fruktsfröer under denna konjunktur nedgått med mer än en tredjedel, vilket inneburit en direkt minskning av firmans årliga inkomst med omkring 100,000 kronor. Genom den rådande depressionen inom jordbruksnäringen har nämligen *priset* blivit den ensamt avgörande faktorn. Även de sakkunniga och departementschefen beröra detta förhållande, som i själva verket synes oss vara grunden för firman Weibulls behov av understöd från statens sida. I detta sammanhang vilja vi söka draga några slutsatser från i handlingarna tillgängliga upplysningar.»

Sina allmänna synpunkter på frågan hava dessa motionärer slutligen sammanfattat på följande sätt:

»På de skäl, som framgå av de förut anförda, hålla vi bestämt före, att staten icke bör taga den risken av att, i händelse av uteblivet statsunderstöd, verksamheten vid Weibullsholm nedbrytes. Det är oss omöjligt att i detta avseende dela de sakkunnigas uppfattning rörande denna risk. Vad särskilt beträffar det uttalandet av de sakkunniga, att om firman Weibull av någon anledning skulle avveckla affärsföretaget, frågan om bevarandet av växtförädlingsanstalten komme i ett annat läge, få vi framhålla, att detta uttalande synes oss vittna om en något lättvindig syn på saken. Det synes oss klart, att komme frågan i ett sådant läge, då hade staten försuttit sina möjligheter i förevarande avseende, och föga eller intet skulle vara att rädda av de värden, varom här är fråga.

Det torde nämligen vara för den, som något känner uppkomsten, utvecklingen och karaktären av firman Weibulls insats på växtförädlingens område uppenbart, att ett sönderbrytande genom firmans avvecklande av den utomordentligt väl genomförda organisation, verksamheten vid Weibullsholm för närvarande såsom helhet företer, praktiskt taget skulle medföra ett förintande av den för landets jordbruk vitala kraftkälla, som växtförädlingsarbetet därstädes nu ostridigt utgör. Även om utvägar i dylikt fall skulle kunna utfinnas för räddandet utav något av det då föreliggande arbetsmaterialet — exempelvis genom dess överförande till Svalöv — vore givetvis möjligheterna avklippta för framställandet av nytt sådant material och därmed det viktigaste värdet försvunnet. Med vetskap om värdet av fortbeståndet utav denna verksamhet synes det oss därför från synpunkten av statens eget intresse ofrånkomligt att inskrida för säkerställandet av detta fortbestånd.

De svårigheter häremot, som av de sakkunniga rests, synas oss på grund av sin påtagligt formella karaktär böra fränkännas avgörande betydelse. Fråga är ju dock här om en angelägenhet av verklig betydelse, rörande sig om miljonvärden med väsentligt inflytande på landets ekonomiska liv. Den allvarliga innebörden härav framstår i nuvarande tider desto skarpare, då jordbruksnäringen har att lita till den bärkraft, som kvalitativt och kvantitativt förbättrad produktion kan ge. Det må tillåtas oss finna, att det skulle innebära en hjälplöshet hos staten, därest den icke skulle kunna åstadkomma de nödiga åtgärderna i förevarande avseende.»

Vad vidare beträffar beloppet av anslaget hava såväl i motionerna I: 292 och II: 442 som I: 293 och II: 441 detsamma för budgetåret 1925—1926 beräknats enligt samma grunder, vilka närmare utvecklats i sistnämnda motioner enligt följande.

»Den rationella grunden för bestämmande av uuderstödet storlek synes oss icke vara omöjlig att finna. Den övre gränsen betecknas utav den direkta kostnaden för den vetenskapliga verksamhetens upprätthållande. Då denna verksamhet emellertid under alla förhållanden medelbart och omedelbart ger firman ekonomiskt utbyte har firman, såsom det synes, med behörigt hänsynstagande till föreliggande erfarenheter, begränsat sin begäran till halva denna kostnad. Den undre gränsen har firman själv på ett enkelt och följdriktigt sätt velat göra beroende utav, om firmans rörelse lämnat någon nettovinst eller icke. Har förädlingsarbetet blivit betalt genom den förtjänst, som försäljningen av arbetsresultatet inbragt, anser firman själv, att något statsunderstöd icke bör komma i fråga. När statsunderstödet storlek allt efter resultatet av firmans verksamhet får röra sig mellan dessa gränser, synes oss varje betänklighet mot att under angivna förhållanden understödja en enskild firmas allmännyttiga på mönstergill, vetenskaplig grund fotade verksamhet böra bortfalla. Alternativt har firman i sin skrivelse den 18 mars 1925 ifrågasatt, att en mera bestämd beräkningsgrund för anslaget skulle erhållas genom att fastställa detsamma till ungefärligen samma belopp som tjänstemännens löner vid anstalten uppgå till, eller omkring 75,000 kronor. Med hänsyn till svårigheten att hos ett företag av denna karaktär bestämma vad som är kostnader för växtförädling synes vissa skäl kunna tala för en dylik beräkningsgrund, och vi ha funnit oss för egen del böra förorda densamma för nästkommande budgetår.»

I motionerna I: 292 och II: 442 har härom anförts följande:

»Det synes ej heller omöjligt att finna en tillfredsställande grund för beräkning av ett rimligt statsunderstöds storlek. Om det framför allt gäller att över lågkonjunkturen hålla samman den stab av praktiska botanister, som hittills varit verksamma på Weibullsholm, för att de skola bliva i stånd att bevara redan vunnet växtförädlingsmaterial och fullfölja sina pågående arbeten, synes det vara lämpligt, att staten under ett fåtal år, högst fem, lämnar ett understöd, som högst motsvarar avlöningen åt denna personal, mot det att firman Weibull som vederlag för rätten att merkantilt utnyttja deras arbetsresultat, bekostar nödiga lokaler, försöksjord och vad som i övrigt kräves för deras arbeten. Vi anse för detta ändamål ett statsunderstöd av 75,000 kronor med hänsyn till den utredning de sakkunniga härutinnan lämnat någorlunda tillräckligt om ock knappt.»

I fråga om sättet för beviljande av anslaget och villkoren för detsammas åtnjutande synas de olika motionernas åsikter huvudsakligen sammanfalla. Då motionerna I: 293 och II: 441 mera utförligt behandlat dessa spörsmål torde här ur dessa böra anföras följande:

»Härvid torde böra knytas vissa villkor. Givetvis böra dessa villkor sträcka sig längre än de, som gälla beträffande det för innevarande budgetperiod till sagda verksamhet utgående anslaget. Sålunda synes — förutom kontroll av att anslaget kommer förädlingsverksamheten helt till godo och att denna uppehålls i sin hittillsvarande omfattning — lämpligen böra anordnas särskild inspektion av anstalten genom av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga representanter. Härigenom skulle kunna vinnas visshet om att anstaltens verksamhet ledes enligt sunda och från allmänna synpunkter riktiga principer; och borde dessa representanter härom avgiva yttrande i samband med eventuell fråga om ytterligare fortsatt statsunderstöd för verksamheten. Det

torde härvidlag även böra ankomma på dessa statens representanter att granska och yttra sig beträffande priserna å firmans utsädesvaror. En på sålunda angivet sätt anordnad kontroll synes oss innebära fullt tillräcklig garanti för att det ifrågasatta statsunderstödet skulle komma att tjäna sitt ändamål. Under förutsättning av anvisande på nu föreslaget sätt av anslag till anstalten torde Kungl. Maj:t till nästa riksdag kunna framlägga utredning ej mindre huruvida ytterligare fortsatt anslag för ändamålet erfordras än även vilka villkor — utöver de förenämnda — må anses påkallade för åtnjutande av sådant anslag. I sistnämnda avseende finna vi böra beaktas vad firman Weibull för sin del ifrågasatt rörande begränsad vinstmöjlighet.»

Här torde böra erinras, att i sistnämnda motioner uttalats, att de sakkunnigas utredning rörande möjligheterna att anordna kontroll av verksamheten på Weibullsholm vore ofullständig. I sammanhang härmed framhålla motionärerna, att särskilt med hänsyn därtill, att firman Weibull vid åtnjutande av ett tillfälligt understöd skulle hava en betydligt känsligare ställning till staten än verksamheten vid Svalöf med dess mera stabila position i fråga om statsbidrag, det synes synnerligen troligt, att firman skulle finna med sitt intresse förenligt att tillgodose de synpunkter på verksamheten, som från det allmännas sida kunde framkomma.

Utskottet — — — vid detta utlåtande.

Utskottet.

Några skarpt delade meningar synas numera icke rada därom, att den vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt bedrivna verksamheten kan anses vara av särskilt allmännyttig karaktär. I detta avseende tillåter sig utskottet hänvisa till departementschefens förut återgivna värdesättning av denna verksamhet. Med hänsyn till den vidlyftiga utredning, som i förevarande avseende finnes tillgänglig rörande från Weibullsholm utsläppta värdefulla stammar samt det vid anstalten förefintliga lovande växtförädlingsmaterialet, torde det icke vara nödvändigt att nu ingå på någon ytterligare redogörelse härutinnan. Framhållas må dock, att Weibullsholm utsläppt den för närvarande främsta vetesorten i vårt land, att anstalten sedan länge intagit en ledande ställning i fråga om förädlingen av rotfruktsfröer, samt att densamma praktiskt taget står ensam inom vårt land på grönsaksväxtförädlingens område.

I fråga om det kanske något mindre kända värdet av Weibullsholm från rent vetenskaplig synpunkt innehålla motionerna i ämnet, såsom förut berörts, synnerligen belysande uppgifter. Utskottet kan icke underlåta att för sin del understryka anstaltens betydelse i detta hänseende.

I anslutning till vad som i detta avseende anfördes av jordbruksutskottet vid 1924 års riksdag får utskottet även nu uttala, att det måste framstå såsom ett synnerligen allvarligt förhållande, att fortbeståndet av denna såväl från nationalekonomisk och kulturell synpunkt ostridigt högst värdefulla verksamhet är äventyrat.

I likhet med motionärerna kan icke heller utskottet dela den av de sakkunniga framförda uppfattningen, att firman Weibull kommer att upp-

rätthålla ifrågavarande verksamhet lika länge som sin affärsverksamhet. Särskilt synes det utskottet vara uppenbar fara för handen, att en sådan del av verksamheten som grönsaksförädlingen, vilken enligt de i utredningen lämnade uppgifterna synes draga en årlig kostnad av omkring 40,000 kronor men som enligt de sakkunnigas merpriskalkyl icke lämnar större årsvinst än omkring 4,500 kronor, kan komma att nedläggas.

Såsom framgår av utredningen i ärendet bryta sig meningarna fortfarande skarpt ifråga om förutsättningarna för ett statens fortsatta understödjande av ifrågavarande verksamhet. Å ena sidan göres gällande, att en nödvändig förutsättning i detta avseende måste vara att Weibullsholm inordnas i ett från statens sida enhetligt lett system för landets växtförädlingsverksamhet, å andra sidan framhålles värdet av Weibullsholm såsom en fristående och med Svalöf i vetenskapligt och merkantilt avseende tävlande verksamhet. Dessa motsatta meningar bottna huvudsakligen i olikartade uppfattningar om konkurrensens värde, olägenheten av dubbelarbete, faran av utsläppande av för många sorter m. m. med härav följande skiljaktiga åsikter rörande behovet av enhetlig och ingripande statlig överledning på hithörande område.

Utskottet vill erinra, att jämväl vid behandlingen vid 1924 års riksdag av frågan om anslag till Weibullsholm dessa meningsskiljaktigheter starkt framkommo. I sitt förenämnda utlåtande i frågan uttalade jordbruksutskottet, att utskottet icke i ärendets dåvarande skick kunnat fatta ståndpunkt angående de i berörda avseende framkomna skiljaktiga meningarna. Härvid ville utskottet särskilt framhålla, att lantbruksstyrelsens riktlinjer syntes syfta mot åtgärder, medförande vittgående konsekvenser i olika avseenden.

Genom den gjorda utredningen har i vissa avseenden större klarhet vunnits i fråga om faktiska förhållanden på hithörande område — sålunda hava de sakkunniga konstaterat värdet av den merkantila konkurrensen för ökad spridning av förädlad utsäde. De sakkunniga hava vidare funnit det icke böra befaras, att konkurrensen mellan växtförädlingsföretagen skulle medföra utsläppandet av sorter av tvivelaktigt värde.

Å sin sida har också firman Weibull ställt sig mera tillmötesgående gentemot kravet på kontroll av firmans verksamhet.

Detta oaktat synes berörda principiella meningsskiljaktigheter kvarstå.

Vid bedömande av anslagsfrågan från nu omhandlade synpunkt har det syntts utskottet icke vara möjligt att på grundval av föreliggande utredning fatta någon bestämd ståndpunkt. Vid sådant förhållande har utskottet ansett sig böra överväga, huruvida icke — bortsett från de teoretiska tvistefrågorna — skäl kunde anses föreligga för ett statens ingripande till understödjande av Weibullsholmsanstalten. Med den uppfattning utskottet har om det praktiska värdet av denna anstalt, från statsnyttans synpunkt, har det därvid syntts utskottet som om, fullt tillräckliga skäl funnes för ett dylikt understödjande av anstalten även i dess nuvarande egenskap av fristående

enskild verksamhet; helst som utskottet, i enlighet med vad firman Weibull och motionärerna åsyfta, hyser den uppfattningen, att statens understödjande av verksamheten vid Weibullsholm allenast bör avse en nödig handräckning under rådande ogynnsamma konjunkturen.

Utskottet vill betona, att ett fortsatt understödjande på detta sätt av växtförädlingsanstalten vid Weibullsholm ingalunda står i strid med den uppfattning i frågan, som riksdagens majoritet förlidet år gav tillkänna. Såsom tydligt framgår av jordbruksutskottets utlåtande vid 1924 års riksdag innebär detta närmast ett avståndstagande från lantbruksstyrelsens uppfattning i fråga om inordnandet av Weibullsholm i det statliga växtförädlings-systemet.

Härtill kommer, att utskottet genom vad i sådant hänseende från firman Weibulls och motionärernas sida föreslagits finner praktiskt sett goda möjligheter föreligga för att en tillfredsställande kontroll och övervakning från statens sida i samband med anslaget åtnjutande må kunna komma till stånd. Utskottet får i detta sammanhang erinra om den i motionerna I: 293, II: 441 uttalade åsikten, att särskilt med hänsyn till, att firman Weibull vid åtnjutande av ett tillfälligt understöd skulle hava en betydligt känsligare ställning till staten än verksamheten vid Svalöf med dess mera stabila position i fråga om statsbidrag, det syntes synnerligen troligt, att firman skulle finna med sitt intresse förenligt att tillgodose de synpunkter på verksamheten, som från det allmännas sida kunde framkomma.

I huvudsaklig överensstämmelse med vad i motionerna ifrågasatts vill utskottet föreslå, att för nästkommande budgetår anvisas ett extra anslag av 75,000 kronor för uppehållande av den praktiskt-vetenskapliga växtförädlingsverksamheten å Weibullsholm. Utskottet får härvid erinra, att i budgeten för detta budgetår beräknats ett belopp av 300,000 kronor; vid bifall till vad i propositionen samt i motionen II: 440 föreslagits skulle ett belopp av $(300,000 - 207,365) = 92,635$ kronor finnas tillgängliga för här föreslaget ändamål. Såsom villkor härför synes böra gälla — förutom kontroll av att anslaget kommer förädlingsverksamheten helt till godo och att denna uppehålls i sin hittillsvarande omfattning — särskild inspektion av anstalten genom av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga representanter. Häri-genom skulle kunna vinnas visshet om att anstaltens verksamhet ledes enligt sunda och från allmänna synpunkter riktiga principer; och böra dessa representanter härom avgiva yttrande i samband med eventuell fråga om ytterligare fortsatt statsunderstöd för verksamheten. Det torde härvidlag även böra ankomma på dessa statens representanter att granska och yttra sig beträffande priserna å firmans utsädesvaror. En på sålunda angivet sätt anordnad kontroll synes utskottet innebära fullt tillräcklig garanti för att det ifrågasatta statsunderstödet skulle komma att tjäna sitt ändamål. Under förutsättning av anvisande på nu föreslaget sätt av anslag till anstalten torde Kungl. Maj:t till nästa riksdag kunna framlägga utredning ej mindre huruvida ytterligare fortsatt anslag för ändamålet erfordras än även

vilka villkor — utöver de förenämnda — må anses påkallade för åtnjutande av sådant anslag. I sistnämnda avseende finner utskottet böra beaktas vad firman Weibull för sin del ifrågasatt rörande begränsad vinstmöjlighet.

*Utskottets
hemställan.*

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förvarande proposition samt motionerna I: 292 och 293 ävensom II: 440, 441 och 442

1) för budgetåret 1925—1926 anvisa såsom särskilda extra anslag

a) dels till uppehållande av Sveriges utsädesförenings praktiskt vetenskapliga verksamhet samt för ledning av och samarbete med föreningens filialer 111,100 kronor, dels till uppehållande av verksamheten vid föreningens filialer vid Ultuna, i Östergötland, Kalmar län, Västergötland, Värmland, Västernorrland och Jämtland samt i Luleå 96,265 kronor, allt under av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna villkor,

b) till understödjande av den praktiskt vetenskapliga verksamheten å Weibullsholm 75,000 kronor

eller sålunda tillhoppa 282,365 kronor,

2) medgiva, att den å Alnarps egendom med medel från egendomens avkastning uppförda byggnaden för Lunds universitet för ärtflighetsforskning må efter institutionens förflyttning till Svalöv användas för annat statsändamål enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmelser.

2) av herrar *Luterkort* och *Vahlstedt*, som ansett, att utskottet jämväl bort tillstyrka vad i motionerna I: 292 och 293 samt II: 441 och 442 hemställts.

Bilaga.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom remiss har Kungl. Maj:t anbefallt kungl. lantbruksstyrelsen att till Eder avgiva utlåtande över till Eder remitterade motionerna nr I: 292 och II: 442 likalydande samt nr I: 293 och II: 441 likalydande, angående anslag till befrämjande av växtförädling m. m., såvitt angår i motionerna förekommande uppgifter utöver de i Kungl. Maj:ts proposition nr 172 ingående.

Då vissa av de, särskilt i sistnämnda båda motioner förekommande uppgifter, varöfver lantbruksstyrelsen anbefallts att utlåta sig, synas härröra sig huvudsakligen från ledningen av Weibullsholms växtförädlingsanstalt och där anställda tjänstemän samt utmytna i vissa uttalanden angående växtförädlingen vid Svalöv och där vunna resultat, har lantbruksstyrelsen, som icke själv äger den för klarläggande av dessa frågor erforderliga speciella sakkunskapen, berett Sveriges utsädesförening tillfälle att yttra sig i ämnet.

Med överlämnande av utsädesföreningens yttrande, får lantbruksstyrelsen anförda följande:

Vad först beträffar motionerna nr I: 292 och II: 442 torde egentligen endast en fråga behöva närmare beröras av lantbruksstyrelsen. Det väsentliga i den av motionärerna här anförda motiveringen synes enligt styrelsens förmenande vara det på sid. 4, sista stycket, gjorda påståendet, att »Svalövsanstalten och Svalövsbolaget betraktade som enhet måste ha haft och alltjämt ha exakt samma förutsättningar som firman Weibull att utan statsunderstöd ekonomiskt uppbära sin förädlingsverksamhet». Av detta påstående draga motionärerna helt naturligt den slutsatsen, att de skäl, som göras gällande mot statsanslag till växtförädlingen vid Weibullsholm, med samma rätt böra gälla som skäl för indragande av fortsatt statsanslag åtminstone till huvudanstalten vid Svalöv och att, då utredningen visar en sådan åtgärd omöjlig beträffande Svalöv, det också är skäligt, att staten åtminstone någon tid framåt bidrager till upprätthållande av verksamheten vid Weibullsholm.

Denna motionärernas slutledning, som i och för sig kan synas riktig, torde närmast bero därpå, att de sakkunniga icke särskilt belyst orsakerna till att den framlagda utredningen angående de merpriser, som respektive företag enligt sina kataloguppgifter kunnat tillgodogöra sig för de genom förädlingen framkomna originalsorterna, visat så mycket gynnsammare resultat för Weibullsholm än för Svalöv.

För belysande av angivna fråga lämnas här nedanstående sammanställning för åren 1922—24 av den för vardera företaget beräknade försäljningssumman, procentiskt fördelad på de från vardera förädlingsverksamheten härstammande sorter:

	Svalöv	Weibull
stråsäd	79.7 %	23.9 %
baljväxter	3.2 %	2.5 %
vallväxter	4.8 %	8.5 %
rotfruktsfrö	9.6 %	62.5 %
potatis	2.7 %	0.7 %
köksväxtfrö	—	1.9 %
summa 100.0 %	100.0 %	100.0 %

Av denna sammanställning framgår sålunda tydligt, huru starkt försäljningen av rotfruktsfrö påverkar firman Weibulls omsättning av egen förädling. Detta förhållande finner lantbruksstyrelsen också naturligt, då firman länge drivit förädling av rotfrukter, under det att Svalöv först på senare tid upptagit denna gren av förädlingsarbetet. Därtill kommer att rotfrukter och åtminstone vissa köksväxter ställa sig för förädlaren ekonomiskt vida gynnsammare än lantbruksväxter i allmänhet. Förklaringen härtill är att söka i det förhållandet, att i fråga om de förstnämnda växtslagen någon reproduktion av sorterna genom annan än förädlaren så gott som aldrig sker, åtminstone icke inom vårt land. Till följd härav äger förädlaren möjlighet att år efter år ekonomiskt utnyttja resultatet av sitt arbete, vilket som bekant endast i mycket ringa grad är fallet med stråsäd, baljväxter och potatis. En ytterligare fördel tillkommer förädlaren av rotfrukter, vall- och köksväxter därigenom, att en prisstegring av dylika frövaror med sin jämförelsevis obetydliga utsädesmängd ur produktions-synpunkt betyder jämförelsevis litet. Ett mycket stort antal odlare låta sig också av ett till och med ganska avsevärt stegrad pris icke avskräckas från att inköpa förädlade stammar. Detta förhållande har även kunnat av vederbörande firmor med fördel utnyttjas. Sålunda har det merpris, ifrågavarande firmor kunnat betinga sig för sina förädlade sorter och stammar utöver vad andra firmor erhållit för närmast jämförligt utsäde, varit förhållandevis större för nu nämnda fröslag än för utsäde av spannmål. Detta framgår närmare av följande sammanställning, som angiver det av Svalöv och Weibull för olika slag av förädlade utsäden erhållna merpriset, uttryckt i procent av vederbörande företags totala försäljningssumma för samma slags utsäde:

	Svalöv	Weibull
för vårstråsäd	5.9 %	9.5 %
» höstsäd	6.1 %	6.6 %
» baljväxter	4.5 %	0.8 %
» vallväxtfrö	12.4 %	13.5 %
» rotfruktsfrö	12.0 %	14.3 %
» potatis	22.3 %	19.4 %
» köksväxtfrö	—	16.0 %

Sammanställas dessa siffror med de förut anförda beträffande fördelningen på olika växtslag av den beräknade försäljningssumman, visar det sig, att firman Weibull, till följd därav, att dess försäljning till så huvudsaklig del omfattar rotfrukter, vallväxter och köksväxter, kunnat sätta sina pris så högt, att genomsnittliga mervärdet å firmans hela försäljning utgöra 12.5 procent emot 6.8 procent för Svalöv.

Dessa siffror angiva enligt lantbruksstyrelsens förmenande tydligt skälen därtill, att det ekonomiska utnyttjande av förädlingsverksamhetens

vid Weibullsholm resultat ställt sig så mycket gynnsammare än vad fallet varit vid Svalöv, på samma gång som de otvetydigt påvisa ohållbarheten av motionärernas påstående angående de båda anstalternas fullt lika försättningar att utan statsunderstöd ekonomiskt uppbära sin förädlingsverksamhet, åtminstone såvitt angår förfluten och närvarande tid. Enligt lantbruksstyrelsens bestämda förmenande måste förhållandet förbliva likartat jämväl under åtminstone de närmaste åren.

Vidkommande nu ifrågakarande motioner har lantbruksstyrelsen i övrigt intet att anföra, utöver vad utsädesföreningen i sitt yttrande framhållit.

Beträffande motionerna nr I: 293 och nr II: 441 finner lantbruksstyrelsen sig till en början böra något närmare belysa vissa av motionärerna å sid. 11, sista stycket, gjorda erinringar angående lantbruksstyrelsens ståndpunkt till den vid 1924 års riksdag väckta motionen om statsanslag till växtförädlingsverksamheten å Weibullsholm. Lantbruksstyrelsen har, såsom av motionärerna påpekats, framhållit, att konkurrensen mellan de två växtförädlingsanstalterna vid Svalöv och Weibullsholm, då intet direkt samarbete dem emellan äger rum, medför en alltför stor produktion av nya sorter, vilket förorsakar oro och förvirring för den praktiska växtodlingen, samt att under nuvarande förhållanden det svårigen kan undvikas, att ett visst dubbelarbete förekommer, olägenheter som enligt styrelsens förmenande mer än uppväga de fördelar, en konkurrens onekligen i vissa avseenden kan antagas medföra. I motsats till den åsikt, motionärerna givit till känna å sid. 14, finner lantbruksstyrelsen riktigheten av styrelsens uppfattning — vars motivering närmare framgår av det citat, som anföres i omförmälda proposition nr 172, sid. 6 — hava blivit ytterligare styrkt genom den verkställda sakkunnigtredningen. Så konstatera de sakkunniga, att det icke lärer kunna förnekas, att konkurrensen medför frestelse för den ena firman att utsläppa en sort, som endast föga skiljer sig från annan handelsförd sort (sid. 135). Vad utsädesföreningens tjänstemän anfört beträffande olägenheterna av dubbelarbetet, lärer enligt de sakkunnigas förmenande i stort sett icke kunna jävas.

I än högre grad finner lantbruksstyrelsen sin uppfattning bestyrkt genom vad motionärerna framhållit och utsädesföreningen med anledning härav anfört i fråga om de vid respektive anstalter förefintliga, redan färdiga och under förökning varande nya sorter, som äro avsedda att inom kort föras ut i marknaden. En sammanställning av dessa uppgifter visar, att de svenska jordbrukarna — utöver redan marknadsförda varor — under den närmaste tiden torde hava att välja på ytterligare

5	sorter	höstvet	, därav	2	från	Weibullsholm,	
2	»	höstråg	»	1	»	»	,
6	»	havre,	»	4	»	»	,
5	»	korn,	»	3	»	»	,
2	»	gulärter,	»	1	»	»	.

Härom skulle icke vara något att säga, om samtliga dessa sorter i något ur produktionssynpunkt verkligt betydelsefullt avseende överträffade andra i marknaden förefintliga sorter. Växtförädlingsverksamhet, som utan intimt samarbete bedrivs av olika anstalter och vars resultat i första rummet skola utnyttjas i enskild kommersiell verksamhet, måste enligt lantbruksstyrelsens förmenande resultera i en onödigt stor produktion av sorter, vilkas verkliga värde vid utsläppandet i handeln ofta nog icke är

tillräckligt konstaterat. Lantbruksstyrelsen anser sig böra understryka vad utsädesföreningen i detta avseende anfört.

Vad här anförts torde väl utgöra bevis nog för faran av överproduktion utav nya sorter, på samma gång som det enligt lantbruksstyrelsens förmenande otvetydigt påvisar åtminstone en sida av den olägenhet, dubbelarbetet medför. Hade de olika förädlarnas sorter redan på ett tidigt stadium jämförts och arbetet fortsatts endast med den eller de sorter, som visat sig innebära verkliga framsteg, hade efter vad lantbruksstyrelsen kan finna mycket och dyrbart försöks- och förökningsarbete kunnat undvikas.

Varje praktiskt förfaren jordbrukare torde för övrigt dela lantbruksstyrelsens synpunkt angående de svårigheter, utsläppandet av onödigt många nya sorter vållar genom att oroa och förvirra den praktiska växtodlingen. Med känd livlig argumentering om varje ny sorts företrädare framför alla andra, föras dessa i marknaden av de merkantila företagen, utan att för de lämnade uppgifterna förefinnes den säkerhet, som endast en gemensam överledning av förädlingen och gemensam bedömning av förädlingsprodukternas värde torde kunna giva.

Lantbruksstyrelsen vidhåller alltså sin uppfattning, att det ur såväl organisatorisk som ekonomisk synpunkt måste betraktas som en bristfällig anordning, om för växtförädlingen eventuellt tillgängliga medel delas mellan flera inom i stort sett samma område arbetande, med varandra konkurrerande förädlingsanstalter, i varje fall därest icke betryggande anordningar träffas, varigenom åtminstone ovan anförda olägenheter undvikas.

Beträffande vad i samma motioner anförts rörande betydelsen av växtförädlingen vid Weibullsholm och den gjorda jämförelsen med växtförädlingen vid Svalöv, vill lantbruksstyrelsen hänvisa till vad utsädesföreningen härutinnan anfört. Enligt vad styrelsen kan finna, har föreningen i sitt yttrande, under uttalande av sitt fulla erkännande av betydelsen utav Weibullsholms-anstaltens verksamhet, dock givit frågan dess rätta dimensioner. I likhet med föreningen anser sig även lantbruksstyrelsen, alltjämt liksom tillföre, hava skäl att vitsorda Weibullsholms-anstaltens värderika insats på växtförädlingens område, men anser sig dock böra ifrågasätta, huruvida icke denna insats i förevarande motioner givits en omfattning och en betydelse, vilka knappast kunna sägas motsvaras av verkligheten.

Rörande de olikheter i verksamheten, som föranleda utredningens olika resultat beträffande behovet av statsanslag till Svalöv och Weibullsholm, har lantbruksstyrelsen redan uttalat sig med anledning av motionen nr I: 192.

I fråga om beräkningsgrunden för ett eventuellt statsanslag till Weibullsholm hava motionärerna stannat för den uppfattningen, att anslag borde utgå med det belopp, vartill tjänstemännens löner vid anstalten uppgå, en beräkningsgrund, som knappast kan sägas vara i och för sig bärande. Skall den emellertid vid eventuellt bifall — helt eller delvis — till ifrågavarande motioner tillgripas såsom måttstock för statsunderstödet storlek, lär dock först en utredning böra verkställas, varav framgår ej mindre i vad mån förenämnda tjänstemäns hela tid ägnas åt det rent vetenskapliga arbetet vid förädlingsanstalten, än även med vilka belopp, inberäknat eventuellt förekommande naturaförmåner samt provisioner och dylikt, de olika tjänstemännens löner utgå. Det lär nämligen under ovan angiven förutsättning vara nödvändigt tillse, att ett eventuellt stats-

understöd till förenämnda löner ej utmätas efter annat och eventuellt rikligare mått än det, varmed statsmakterna tillmätt motsvarande löner vid Svalöv.

Lantbruksstyrelsen har i annat sammanhang uttalat, att ökade anslag till växtförädling givetvis måste ur jordbrukets synpunkt hälsas med tillfredsställelse. Denna uppfattning hyser styrelsen fortfarande. Det gäller dock enligt styrelsens förmenande att härvid tillse, att de medel, som för detta ändamål kunna ställas till förfogande, också bliva så använda, att de bliva i största möjliga utsträckning fruktbarande.

Stockholm den 5 maj 1925.

ERIK INSULANDER.

Georg v. Zweigbergk.

Utsädesföreningens yttrande.

Till Kungl. lantbruksstyrelsen.

Sedan riksdagens jordbruksutskott anhallit om kungl. lantbruksstyrelsens utlåtande över de uppgifter i motionerna nr 292 och 293 i första kammaren (likalydande med motionerna nr 440 och 441 i andra kammaren), som icke innefattas i Kungl. Maj:ts proposition den 23 mars 1925, nr 172, angående anslag till befrämjande av växtförädling m. m., och kungl. styrelsen berett Sveriges utsädesförening tillfälle att yttra sig i ärendet, får föreningen härmed vördsamt anföra följande.

Syftet med de nämnda motionerna är, såsom av deras motivering och slutyrkande framgår, detsamma, nämligen att bereda fortsatt statsunderstöd åt Weibullsholms växtförädlingsanstalt.

Utan att vilja ingå på frågan om huruvida statsanslag till Weibullsholm bör beviljas eller icke eller ett eventuellt statsanslags storlek, anser sig föreningen dock nödsakad göra en del erinringar med anledning av vissa i motionerna lämnade uppgifter, vilka, om de få stå oemotsagda, kunna befaras giva anledning till en oriktig uppfattning om föreningens verksamhet och därigenom menligt påverka dess anseende och ställning utåt. Självfallet får detta vårt yttrande icke uppfattas så som skulle föreningens tjänstemän underskatta betydelsen av det arbete, som bedrivs vid Weibullsholm, eller värdet av de resultat, som verkligen framgått därav.

I motionerna framhålles, dels att förädlingsverksamheten vid Weibullsholm bedrivs på ett annorlunda och i viss mån bättre sätt än vid Svalöv, dels att de vid förstnämnda anstalt hittills frambringade sorterna överträffat utsädesföreningens förädlingsprodukter och dels att utsikterna för erhållande av nya värdefulla sorter från Weibullsholm under den närmaste tiden skulle vara särskilt stora. Vi skola i det följande var för sig något belysa dessa förhållanden samt därtill foga några anmärkningar rörande en del andra i motionerna gjorda uttalanden.

Rörande de vid Weibullsholm tillämpade arbetsmetoderna framhålles bl. a. (sid. 27), att Svalöv skulle från Weibullsholm ha upptagit en ny korsningsprincip. Med anledning härav må blott i korthet anmärkas, att denna princip i anslutning till teorien om många arvenheters inverkan på en och samma ärftliga egenskap utarbetats och fullt tydligt uttalats från Svalöv redan år 1908, d. v. s. långt innan den ännu började tillämpas på Weibullsholm. Sålunda skriver professor Nilsson-Ehle i Sveriges utsädesförenings tidskrift 1908, sid. 169: »för höjande av avkastningsförmågan genom korsningar har principen blivit att *korsa de olika, högst avkastande sorterna med varandra*». Härvidlag ha visserligen även närstående linjer, uppdragna ur en och samma sort, såsom probsteierhavren, korsats med varandra, men naturligtvis har den allmänna principen ej begränsats härtill, utan ha ju, såsom av talrika redogörelser i nämnda tidskrift och annorstädes framgår, för samma ändamål, d. v. s. för erhållande av transgressioner av avkastningsförmåga, tidighet, härdighet, stråstyvhet o. s. v., även sorter med olika härstamning korsats med varandra, t. ex. Dansk Smaahvede x Extra Squarehead II (1907), v. Lochows Gelbhafer x Segerhavre (1914), Gullkorn x Hannchen (1908) o. s. v. Riktigt är, att man på Svalöv, för avsiktligt erhållande av transgressioner av avkastningsförmågan utöver förut kända maxima, hållit på användande av föräldrasorter, som i detta avseende tillhöra de högst stående, när man på den vägen i *stort sett* säkrast kommer framåt; men planmässig transgressionsförädling har också ständigt tillämpats hos andra slags korsningar, där det i övrigt gällt att förena olika slags egenskaper, och då ofta mellan sorter med mycket olika egenskaper och härstamning, högre och lägre avkastning o. s. v. Då docent Heribert Nilsson för stegring avkastningsförmågan utfört korsningar mellan olika högre och lägre avkastande sorter av olika typ, så är detta således blott en nära till hands liggande utvidgning av principen, vars upptagande på Weibullsholm är erkännande värt, men det kan alldeles icke betecknas som någon ny princip, vars betydelse dessförinnan skulle varit de på Svalöv arbetande vetenskapsmännen förborgad.¹

Den på Weibullsholm vid rågförädlingen tillämpade metodiken har otvivelaktigt sin betydelse, då den bidragit till att ytterligare klargöra spörsmålet om korsbefruktande växters förädling. Någon ny princip innebär den dock icke utan är närmast att beteckna som en utvidgning av den redan tidigare av Shull, East m. fl. i Amerika använda metoden för majsförädling, en metod som givetvis upptagits även vid rotfruktsförädlingen på Svalöv.

Vi kunna för övrigt instämma däruti, att i samband med det vetenskapliga arbetet på Weibullsholm åtskilliga impulser till förädlingsarbetets förnyelse utgått därifrån, men tillbakavisa bestämt förädlingsspecialisternas vid Weibullsholm antydning (sid. 28 nederst), att man vid Svalöv med hänsyn till detta förädlingsarbetets alltjämt fortskridande förnyelse genom fortsatta vetenskapliga undersökningar skulle företräda en rent negativ ståndpunkt. Vi behöva blott erinra om den i hela den internationella växtförädlingslitteraturen erkända uppbyggnad av vetenskapliga grundvalar för växtförädlingen, som skett vid Svalöv, från dess första början och sedan alltjämt, genom påvisandet av de konstanta småformerna hos självbefruktarne, genom utredningen av kvalitativa egenskapers ärftlighetsförhållande vid korsningar och på senare tid icke blott genom fortsatta omfattande rent genetiska ärftlig-

¹ En översikt över transgressionsförädlingen på Svalöv hos vete och havre har lämnats i tidskrift för lantmän 1917, sid. 367—373, 383—391.

hetsundersökningar (publicerade i Hereditas, Sveriges utsädesförenings tidskrift, Nordisk Jordbruksforskning o. s. v.) utan även genom stort anlagda fysiologiska undersökningar (rörande kölldöd och vinterhärdighet m. m.), blombiologiska undersökningar o. s. v.

Rörande de hittills vid Svalöv och Weibullsholm frambringade sorterna framhålles i motionen nr 292 (sid. 3) att »ifråga om stråsåd och vallväxter, vilka varit föremål för båda anstalternas arbete, hava utförda praktiska försök ännu icke kunnat giva ett bestämt och obestriddligt utslag till förmån för det ena eller andra» men att beträffande vete »synes det emellertid vara obestriddligt, att Weibullsholm just nu åtminstone står avgjort framför Svalövsanstalten». Och i samma motion (sid. 4) säges generellt, att *Weibullsholmsanstalten »på samma arbetsområden som Svalövsanstalten vunnit resultat av högre nationalekonomiskt värde än denna»*. Och i motionen nr 293 anföres slutligen (sid. 19) ur firman Weibulls erinringar den 18 mars 1925 enligt motionärernas mening »synnerligen belysande uppgifter» rörande de framkomna värdena av växtförädlingsverksamheten vid Weibullsholm. I vad dessa uttalanden gälla utslag av hittills utförda praktiska försök och Weibullsholmsanstaltens generella överlägsenhet i fråga om vunna resultat, stå de emellertid i uppenbar strid med de slutsatser, till vilka de sakkunniga kommit. Under hänvisning i övrigt till den av dem verkställda utredningen må ytterligare följande anföras.

Ifråga om *höstvete* för södra Sverige har Weibullsholm, såsom också utsädesföreningen erkänt, genom Standardvetet nått ett avgjort framsteg. De senare årens försök i västra Sverige synes dock visa, att sortens användning är begränsad. För mellersta Sverige måste de tidigare och mera härdiga Svalövssorterna fortfarande, trots vissa gynnsamma resultat för Standard, få anses som de mest värdefulla. Vidare må framhållas, dels att överlägsenheten i hektolitervikt hos Standardvetet endast gäller i förhållande till vissa Svalövssorter, dels att denna högre rymdvikt icke i och för sig medför någon bättre bakningsduglighet, d. v. s. högre kvalitet i egentlig mening.

Av *vårvete* har från Svalöv utlämnats fyra var för sig värdefulla sorter; då Weibullsholm åtminstone ej i större omfattning sysslat med förädling av detta sädesslag, har självfallet ej heller några sorter därav kunnat lämnas till jordbruket.

Rörande *höstråg* nödgas firman Weibull erkänna, att dess stormråg II är underlägsen de båda Svalövssorterna stjärnråg och stålråg i avkastning, men det framhålles, att sorten genom sin större stråstyrka likväl har ett mervärde över vad Svalöv frambringat. Det torde vara tillräckligt att rörande de nämnda tre sorterna anföra det omdöme, som Prof. L. Forsberg i sin senaste redogörelse för sortförsöken i Malmöhus län på grundval av försöksresultaten för åren 1919—1924 fäller: »Stormrågen äger visserligen en stråstyrka, som överträffar den hos stål- och stjärnrågen, och har jämväl något kortare stråhöjd, men stormrågen besitter en allt för låg kärnavkastningsförmåga, förutom att den har betydligt sämre kärnkvalitet — dess holländska vikt har i försöken legat 3 skålpund under stålrågen — för att den skall kunna sägas hava något odlingsberättigande på länets fastmarksjordar». Det må endast tilläggas, att resultaten från rågförsöken på andra platser givit i huvudsak samma resultat som de i Malmöhus län.

Den vid Weibullsholm frambringade *vithavresorten* eko är otvivelaktigt en sort med framstående avkastningsförmåga. Dess jämförelsevis sena mognad gör emellertid användningen starkt begränsad och den låga hektolitervikten,

som man i uppgifterna — liksom för rågen — förbisett, reducera i sin mån värdet.

Någon *svarthavresort* har ännu icke förts i handeln från Weibullsholm.

Detsamma gäller *korn*, såväl tvåradskorn som sexrads.

De på Svalöv frambringade *ärtsorterna* hava i försöken så gott som genomgående visat sig överlägsna motsvarande Weibullsholmssorter.

Ifråga om *rotfrukter* ha de anförda försöken i Malmöhus län visserligen visat en ringa överlägsenhet för Weibulls stammar av betor och rovor, men däremot icke för kålrötter och morötter. En sammanställning av samtliga hittills i olika delar av vårt land utförda försök med olika rotfruktsstammar visar emellertid icke någon bestämd överlägsenhet för vare sig Weibullsholms eller Svalövs stammar. Detta förhållande har upprepade gånger framhållits av opartiska försöksledare.

Rörande *potatisen* må blott erinras, att från Svalöv utlämnats fem sorter, av vilka de tre såväl i försöken som vid odling i stort givit goda resultat och delvis fått stor spridning, under det att båda de Weibullsholmssorter, som hittills utlämnats, i försöken givit mindre goda resultat.

Vad slutligen *vallväxterna* beträffar, så äro de hittills utkomna sorterna därav endast prövade i så ringa omfattning, att något slutgiltigt omdöme om desamma icke kan lämnas. Så mycket kan dock sägas, att om någon skillnad till den ena eller andra anstaltens favör finnes, så ligger den till förmån för Svalöv.

Av det anförda framgår, att i fråga om redan till odling i stort utlämnade sorter är Svalöv avgjort ledande ifråga om råg, vårvete, korn, *svarthavre*, *ärter* och *potatis*. Av vithavre äro Svalövssorterna för landet i sin helhet av större betydelse, även om den vid Weibullsholm frambringade ekohavren under vissa förhållanden visat sig överlägsen i avkastningsförmåga. Beträffande rotfrukter och vallväxter ligga Svalöv och Weibullsholm i stort sett jämnsides, möjligen med något företräde för vissa rotfruktsstammar från Weibullsholm och vissa sorter av vallväxter från Svalöv. Endast ifråga om höstvetet kan Weibullsholm genom sitt Standardvete sägas för närvarande vara överlägset Svalöv, detta dock endast för södra Sverige.

I motion nr 293 har (sid. 21) starkt poängterats »de värden, som anstalten vid Weibullsholm kan förväntas komma med i *framtiden*». I det därefter följande lämnas också en redogörelse för de under förökning varande nya sorter, vilka antagas komma i handeln under de närmaste åren. Till belysande av ifrågavarande sorters värde anföras bland annat vissa sifferuppgifter rörande sorternas avkastningsförmåga *i förhållande till redan i marknaden varande Svalövssorter*. Såsom bevismaterial för nämnda sorters betydelse i framtiden äro emellertid sådana jämförelser *i detta sammanhang* värdelösa. Självfallet arbetas även vid Svalöv alltjämt på frambringandet av nya sorter, och flera sådana, vilka i försöken visat sig överlägsna redan odlade sorter, finnas även för närvarande i förökning, några därav i sådan omfattning, att de redan under nästa och därpå närmast följande år komma i marknaden. Endast en jämförelse mellan dessa nya sorter från Svalöv och Weibullsholm kan visa deras inbördes värde och *endast* i den mån de nya sorterna från Weibullsholm överträffa eller åtminstone äro fullt jämgoda med de samtidigt från Svalöv utkommande kunna de tydligen anses representera något av betydelse och värde för jordbruket. Men om detta giva de i motionen lämnade uppgifterna om nya sorter av åkerbruksväxter från Weibullsholm ingen som helst upplysning.

Som exempel på det anförda rörande nya sorter från Svalöv må här blott

omnämnas, att under de båda närmaste åren utkomna, såvitt intet oförutsett inträffar, följande sorter: höstvetete 0986 b (tidig sort för södra Sverige), 0987 b (senare sort för samma område) och 0841 (tidig, härdig sort med god baktionsförmåga för mellersta Sverige); råg 0451 (för mellersta Sverige); vithavre 01164 (vit odal för Norrland) och 01182 (tidig som guldtregn); korn 0190 (lika tidig med och ännu stråstyvare än gullkorn) och prinsess II (för södra Sverige); årt 0123 (tidig gulfröig kokärt för Norrland); hundäxing 1111 (ersättning för Skandia). Att dessa nya sorter överlämnats till förökning beror givetvis på att de i försöken — såväl vid Svalöv och utsädesföreningens filialer som i lokala försök — visat sig överlägsna de bästa redan odlade Svalövssorterna. I de fall, då de jämförts med i motionen uppräknade Weibullsholmssorter, ha de också i odlingsvärde visat sig fullt jämförliga med eller överlägsna närmast motsvarande av dessa.

I motion nr 292 anmärkes (sid. 4) »att Svalövsanstalten och Svalövsbolaget betraktade som en enhet måste ha haft och alltjämt ha exakt samma förutsättningar som firman Weibull att utan statsunderstöd ekonomiskt uppbära sin förädlingsverksamhet». Utan att här vilja ingå på frågan om den avgift, som utsädesbolaget hittills erlagt eller enligt det nya avtalet skall erlägga, är riktigt avvägd, anse vi oss dock böra framhålla, att denna motionärernas uppfattning ej kan vara riktig. Genom de i kontrakt mellan utsädesföreningen och bolaget fastställda bestämmelserna har bolagets rörelsefrihet i vissa avseenden blivit betydligt inskränkt. Utsädesbolaget har icke heller samma möjlighet att för sin affärsverksamhet utnyttja utsädesföreningens tjänstemän, som firman Weibull har ifråga om Weibullsholms. Och den omständigheten, att det här dock faktiskt föreligger två olika företag med var sin ledning och organisation måste även i sin mån medverka till ökade omkostnader för verksamheten i sin helhet. Denna utsädesföreningens fristående ställning torde emellertid från det allmänna synpunkt medföra så stora fördelar, att dessa mer än väl uppväga de därmed förenade ökade kostnaderna.

I detta sammanhang synes också böra anmärkas, att vissa i motionen gjorda uttalanden rörande utsädesbolaget icke äro fullt riktiga eller i varje fall lätt kunna verka vilseledande. Sålunda får man av uttalanden i såväl motionen nr 292 (sid. 5) som 293 (sid. 13) närmast den uppfattningen, att det är bolaget, som vid sina förhandlingar med utsädesföreningen och hos de sakkunniga framtingat professor Nilsson-Ehles anställning som föreståndare för utsädesföreningen och ärftlighetsinstitutionens förflyttning från Akarp till Svalöv. Verkliga förhållandet är, att utsädesföreningens förvaltningsutskott redan den 28 juli 1924 beslöt föreslå styrelsen att hos professor Nilsson-Ehle göra framställning om att han måtte åtaga sig befattningen som utsädesföreningens föreståndare och att styrelsen den 31 i samma månad fattade beslut i enlighet härmed. Tanken på ärftlighetsinstitutionens förflyttning till Svalöv har också framkommit vid underhandlingar mellan utsädesföreningens förvaltningsutskott och professor Nilsson-Ehle. Utsädesbolaget har icke haft någon del i tillkomsten eller utarbetandet av detta förslag. Först sedan de förberedande underhandlingarna slutförts, har bolaget fått del av förslaget och därvid omfattat detsamma med så stort intresse, att det vid de slutliga förhandlingarna om avgiften som villkor för sitt sista erbjudande även uppställt genomförandet av sagda förslag. Emellertid må det anmärkas, att denna professor Nilsson-Ehles anställning som föreståndare ingalunda, såsom av motionärernas uttalanden kan synas framgå, varit den enda anledningen till det förhöjda anbudet. De viktigaste skälen

härför ha otvivelaktigt varit dels bolagets sedan förhandlingarnas början något förbättrade ekonomiska ställning samt det ljusare läget för jordbruket och utsädeshandeln, dels de sakkunnigas bestämda krav på ett högre anbud, därest uppgörelse över huvud taget skulle komma till stånd.

Rörande utsädesbolagets nu nämnda avgift framhålles i motion nr 293 (sid. 31), »att bolaget betalar i runt tal en tredjedel utav de kostnader det vetenskapliga arbetet och utsädeskontrollen medföra». I kostnaderna för det vetenskapliga arbetet medräknas härvid utsädesföreningens samtliga utgifter för de delvis på respektive ortsmyndigheters och riksdagens initiativ tillkomna och numera med statsunderstöd helt bekostade filialerna. Dessa ha emellertid tillkommit uteslutande för att befordra ett tillgodogörande i största möjliga utsträckning av förädlingsarbetets resultat inom olika delar av landet. I förefintligheten av filialerna ligger också en grundväsentlig olikhet mellan utsädesföreningens förädlingsorganisation och andra inom landet arbetande förädlingsanstalters. Tack vare den vid dessa försöksstationer ständigt fortgående prövningen av de vid huvudanstalten uppdragna sorterna och det under senare år vid desamma målmedvetet bedrivna lokala förädlingsarbetet har utsädesföreningen vid sin sortuppdragning kunnat i möjligaste mån taga sikte på hela landets och dess olika delars speciella krav på ett gott odlingsmaterial. Tydligen har den också därigenom i särskilt hög grad möjlighet att tillgodose de allmänna och rent nationalekonomiska krav, som statsmakterna med all rätt kunna ställa på dess förädlingsverksamhet. För den mellanhand, som har att förmedla försäljningen av utsädesföreningens sorter, kunna filialerna däremot ej vara av på långt när så stor betydelse, att den motsvarar kostnaderna för deras verksamhet. I betraktande av detta sakförhållande måste givetvis också utsädesbolagets avgift i förhållande till utsädesföreningens hela utgiftssumma betraktas på annat sätt än som skett i motionen.

I anslutning till det nu rörande organisationen av utsädesföreningens verksamhet anförda bör också med anledning av i motion nr 293 (sid. 15—16) gjorda uttalanden kraftigt understrykas, att föreningen med sin av statsmakterna fullständigt beroende ledning och sina av staten helt bekostade filialer med all rätt kan realiter betraktas som en statsanstalt. Den är, såsom en förutvarande chef för jordbruksdepartementet, statsrådet Alfr. Petterson, uttryckt saken, till gagnet om också icke till namnet en statsanstalt.

I motion nr 292 (sid. 6) anmärkes på tal om det vid förekomsten av två eller flera förädlingsanstalter oundvikliga dubbelarbetet, att det »borde ju också kunna visas, varför just det antal arbetskrafter, som nu sysselsätts vid Svalöv, med hänsyn till de ekonomiska förutsättningarna för jordbruk i Sverige utgör det rätta antalet». Härtill kan svaras, att om det än ej kan bevisas, att antalet är det absolut riktiga, så har dock den nuvarande arbetsfördelningen vid utsädesföreningens huvudanstalt tillkommit på grundval av de under förädlingsarbetets gång gjorda erfarenheterna. Då förädlingsarbete med nya växtslag har ansetts böra upptagas och detta krävt ökade arbetskrafter, ha sådana, så snart medel härför erhållits, blivit anställda. Och då nu exempelvis förädlingsarbetena med vallväxter anses behöva ske i sådan omfattning, att en vetenskapsman svårligen kan hinna leda dessa, har föreningen för avsikt att verkställa en ändamålsenlig uppdelning av dessa arbeten och om möjligt anställa ytterligare en vetenskapligt skolad arbetskraft härför. Men det har självfallet aldrig kunnat falla utsädesföreningens ledning in att anställa två vetenskapsmän eller arbetskrafter

i övrigt för att de skulle sysselsätta sig med samma arbete, utan att den ene vet vad den andre gör.

På tal om detta dubbelarbete må för övrigt blott framhållas, att den i motion nr 293 (sid. 15) åberopade kritiken av de uttalanden härom, som förut gjorts från Svalöv, på intet sätt rubbar huvudsaken i detta yttrande, nämligen det av mångårig erfarenhet bestyrkta faktum, att utsikterna för ernående av värdefulla resultat vid förädlingsarbetet icke ökas i proportion med antalet på samma område arbetande.

I utarbetandet av detta yttrande hava deltagit t. f. föreståndaren, professor Nilsson-Ehle, avdelningsföreståndarna Tedin, Åkerman och Sylvén, assistenterna Sundelin och Lundberg samt undertecknad sekreterare.

Svalöv den 2 maj 1925.

För Sveriges utsädesförening:

H. NILSSON-EHLE.

Erik W. Ljung.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Då de sakkunniga på ett iögonenfallande sätt försummat en utredning av den fråga, som bort vara huvudfrågan, nämligen i vad mån Weibullsholm producerat sorter, som hava ett nationalekonomiskt plusvärde utöver hittills utsläppta Svalövssorter av samma växtart, har helt naturligt motionärernas uppmärksamhet alldeles särskilt varit riktad på denna fråga. I fråga om de redan föreliggande sorterna, hava de ansett sig böra i motionen intaga de erinringar, som firman Weibull i skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet av den 18 mars 1925 gjort i frågan, då de anse dessa uppgifter synnerligen belysande. Sedan riksdagens jordbruksutskott remitterat motionerna till kungl. lantbruksstyrelsen för yttrande över i dessa förekommande uppgifter, vilka ej ingå i Kungl. Maj:ts proposition och lantbruksstyrelsen berett Sveriges utsädesförenings tjänstemän tillfälle att yttra sig i saken, föreligger nu från dessa båda håll yttrandan, dels över de produkter, som från de båda växtförädlingsanstalterna redan föreligga i handeln, dels över de, som kunna väntas inom närmaste åren utkomma, d. v. s. av förädlarna själva som förhoppningsfulla ansedda nya sorter.

I den nämnda skrivelsen av den 18 mars hävdade firman Weibull, att med dess sorter Standardvete och Ekohavre föreläge sorter, som enligt föreliggande officiella försök överträffade de från Svalöv föreliggande sorterna i vete och vithavre, fast dessa till på köpet voro hela sortgrupper. Riktigheten härav har i Svalövsinlagen ej kunnat bestridas — då ju naturligtvis de officiella försökssiffrorna ej kunna utfalla olika vid omräkning på Svalöv och Weibullsholm — lika litet som detta kunnat göras med avseende på Weibullsholms överlägsenhet i rotfrukter under senaste femårsperiod. Utsädesföreningens tjänstemän komma också till följande av dem kursiverade slutsats i sortfrågan: »Av det anförda fram-

går, att i fråga om redan till odling i stort utlämnade sorter, är Svalöv avgjort ledande i fråga om råg, vårvete, korn, svarthavre, ärter och potatis.» Detta skulle således vara Svalövs motsvarande överlägsenhet. Härvid kan emellertid ej rätt gärna det för bedömningens riktighet viktiga faktum förbises, att vårveteförädling ej bedrivs på Weibullsholm och att av korn och svarthavre ännu ingen ny sort utsläppts i handeln. Svalövs överlägsenhet i dessa fall är således för närvarande av lättbegripligt slag. Lika lättbegriplig är Weibullsholms överlägsenhet i grönsaker, fast denna ej påpekats i nämnda inlaga, ehuru grönsakerna omfatta en hel avdelning vid Weibullsholm. Det återstår då endast av de överlägsna växtslagen råg, ärter och potatis. Att Stjärn- och Stålrågen äro överlägsna Storm II i avkastning kan ju på grund av de officiella försökens utslag ej förnekas. Men vi hava förut pointerat, att det i detta fall gällt ett annat, speciellt för den svagstråiga rågen viktigt förädlingsmål, nämligen ett vetestyvt strå. Detta har natts och härmed är förutsättningen given för en kombination av denna stråtyp och högre avkastning genom korsning. Att sorten därför representerar ett mervärde i förädlingsavseende kan ej bestridas, även om den ej betecknar detta i avkastningshänseende. Vad vidare den påstådda överlägsenheten i ärter och potatis beträffar, så bygger den på ett ringa antal försök, och dessutom äro de vid de olika anstalterna framkomna sorterna till sina egenskaper så olika, att de knappast äro jämförbara. Weibulls ärtsort Ambrosia är avsevärt tidigare än samtliga Svalövs kokärtsorter, så att den kan odlas som förfrukt till höstsäd, och fyller således i detta avseende ett behov, som aldrig tillfredsställts av någon Svalövssort, fast dessa äro flera. Weibulls Monopolärt är överlägsen Svalövs Soloärt i avkastning av grönmassa, men ej i fröskörd. Dessa båda sorter fylla således var sitt behov, Weibulls potatissorter Sigyn och Imperia äro resistantare mot bladrullsjuka än samtliga Svalövssorter och således odlingsvärdare i rullsjuketrakter, under det att Svalövssorterna stundom äro detta i rullsjukefria trakter. De hittills utsläppta sorterna i ärter och potatis hava så speciella egenskaper, att de komplettera snarare än konkurrera med varandra. Lantbruksstyrelsens genom utsädesföreningens tjänstemän igångsatta utredning har således ej kunnat förtaga riktigheten av vårt förut gjorda och av motionärerna upptagna uttalande, att vad den intensivast bedrivna förädlingen — nämligen förädlingen av stråsäd — beträffar, är Weibullsholm överlägset i vete och i det till sin odlingsomfattning ojämförligt viktigaste stråsädeslaget, nämligen vithavre, Svalöv endast överlägset i råg. Det har naturligtvis i detta sammanhang ett fundamentalt intresse att skaffa sig ett begrepp om vad dessa plusvärden betyda, och motionärerna hava också med klar insikt om detta från Weibullsholms tjänstemän införskaffat sig en kalkyl på, vad Standardvetets meravkastning kan anses betyda i nationalekonomisk vinst som ett rent penningvärde. Denna kalkyl resulterade i att sortens utlämnande betyder möjligheten till en ökad årlig vinst för det svenska jordbruket av inemot två och en halv miljon kronor. Riktigheten av denna kalkyl har ej bestritts varken av lantbruksstyrelsen eller utsädesföreningens tjänstemän.

Då de för Ekohavren med avseende på dess meravkastning lämnade uppgifterna ej heller varit möjliga att bestrida, torde det i detta sammanhang vara av vikt att genom en liknande kalkyl göra sig en uppfattning om denna sorts ekonomiska plusvärde. Sorten har överträffat Svalövs nyaste vithavreförädling. Kungshavre, med 4 procent, den äldre sorten,

Segehavre, med 2 procent, i avkastning, men samtidigt denna sort med 2 procent i kärnhalt. Ekohavrens överlägsenhet kan således sättas till 4 procent över de bästa motsvarande Svalövssorterna. Dess odlingsområde sammanfaller vidare med Segehavrens. Den är en universalsort för Göta- och Svealand i likhet med denna. Visserligen söker Svalövsinlagar förringa sortens betydelse genom att framhålla, att sortens »jämförelsevis sena mognad gör emellertid användningen begränsad». Detta påstående är emellertid gripet fullkomligt ur luften, ty försökssiffrorna visa tvärtom, att Ekohavren i Svealand, där dess »senhet» borde lagt hinder i vägen för dess odling, givit bättre avkastningsresultat än i Götaland. I själva verket är denna »senhet» endast ett par dagar senare mognad för sorten än Seger och liktidig mognad med Kungshavre, vilken ej brukar betecknas som sen från Svalöv. Ekohavren kan därför utan tvekan anses som odlingsbar i hela Göta- och Svealand, utom på enstaka trakter, som behöva en tidigare sort än Seger, nämligen Guldregn. Antager man, att Ekohavren kan odlas på halva landets havreareal (undantag utgör Norrland och möjligen vissa delar av norra Svealand, vidare Svarthavre- och Guldregnsområdena), torde man emellertid räkna starkt i underkant. Landets havreskörd utgör vidare ungefär 10,000,000 säckar. Antages vidare, att halva denna skörd är vithavre av Segertyp — vilket återigen är att räkna starkt i underkant, emedan skörden från Nordsverige är oerhört mycket lägre än för Sydsverige — och att Ekohavre med sin 4 procent högre avkastning än Segertyperna i stället odlades, så skulle en meravkastning av 200,000 säckar erhållas. Efter ett pris av 15 kronor per säck skulle detta i årlig ekonomisk vinst för landet utgöra 3,000,000 kronor. Ekohavrens nationalekonomiska mervärde är alltså ännu större än Standardvetets, men detta hava de sakkunniga alldeles glömt bort. Endast en granskning av stråsädessorternas värde giver således till resultat, att Standard betecknar möjligheten till en meravkastning av omkring *två och en halv miljon kronor* och Eko till *tre miljoner kronor*. Liknande utredningar skulle naturligtvis kunna göras med avseende på andra sorter, för så vitt så omfattande försök, som med de nämnda, föreläge. Det synes emellertid, som om den frågan, huruvida Weibullsholms växtförädlingsanstalt producerat något plusvärde utöver Svalövsanstalten, redan med resultatet av dessa på omfattande och av ingen bestridda försökssiffror byggda beräkningar, skulle vara klart besvarad. Och det synes vidare, som om den frågan, huruvida det kan vara lönande för staten att utgiva 75,000 kronor till en anstalt, som *redan* ger staten tillbaka i ökad avkastning endast med sina nya stråsädessorter miljoner kronor, ej skulle vara svår att besvara från ekonomisk synpunkt. Huruvida därför lantbruksstyrelsen har rätt i sitt yttrande, att Weibullsholms »insats givits en omfattning och en betydelse, vilka knappast kunna sägas motsvaras av verkligheten», därpå giva dessa siffror svar. På anmodan av motionärerna hava Weibullsholms förädlingspecialister inkommit med uppgifter på de sorter, som kunna förväntas utkomma i marknaden inom närmaste tiden. Då åtskilliga av dessa sorter prövats under en lång årsserie, hava vi naturligtvis även anfört försökssiffror för sorterna i förhållande till gängse standardsorter. Av Svalövstjänstemännen göres nu gällande, att dessa sakna betydelse, emedan man ej vet, huru dessa sorter ställa sig till ävenledes från Svalöv bebådade nya sorter. Då emellertid dessa endast uppräknas, och varken deras egenskaper eller avkastning beröres, stå vi inför detta argument svarslösa. Däremot förryckes emellertid ingenting

i våra uppgifter, att dessa sorter stå över våra egna bästa sorter, som i sin tur i vissa fall bevisligen stå över de bästa Svalövssorterna.

Dessa nya löften från de båda anstalterna har tydligen givit lantbruksstyrelsen anledning att blåsa nytt liv i den tynande älsklingstanken om för många sorter. Det är ju svårt att inse, huru det överhuvudtaget skall vara möjligt att tillgodogöra det svenska lantbruket växtförädlingens resultat på annat sätt än genom utsläppandet av nya sorter. Endast den omständigheten, att dylika synas föreligga, bör väl därför ej rimligen kunna ge anledning till oro. Av de fyra handelssorterna från Weibullsholm äro tre för specialområden, nämligen Arla för Guldregnsområdet, Bergslags för övre Svealand och nedre Norrland och Argus för svart-havreområdet. Den nya vithavresorten, Drott, är för vithavreområdet. Att den ej utsläppes oprövad torde de jämna, åttaåriga försöken visa. Dessutom ingår sorten i de officiella försöken från och med i år. Skulle den där ej visa sin överlägsenhet, kommer den naturligtvis ej att utsläppas. Och liknande blir förhållandet med övriga omnämnda sorter, liksom, våga vi antaga, med avseende på Svalövs förhoppningsfulla sorter.

Lantbruksstyrelsen anvisar emellertid även en väg ut ur denna för hastiga sortproduktion. Den skriver: »Hade de olika förädlarnas sorter redan på ett tidigt stadium jämförts och arbetet fortsatts endast med den eller de sorter, som visat sig innebära verkliga framsteg, hade efter vad lantbruksstyrelsen kan finna mycket och dyrbart försöks- och förökningsarbete kunnat undvikas.» Häri har lantbruksstyrelsen onekligen mycket rätt, men man endast frågar sig, om den växtförädlare står att uppbringa, som på ett tidigt stadium kan finna den sort, som innebär ett verkligt framsteg. Då kunna vi lugnt överlämna hela landets växtförädling utan undantag åt honom.

Hade däremot lantbruksstyrelsen föreslagit, att försöksväsendet utbyggdes med fasta försöksstationer, där de vid förädlingsanstalterna som mer värda befunda sorterna underkastades effektivare prövning än vad som vid hushållningssällskapens lokala försöksverksamhet är möjligt, och där ett större antal sorter kunde prövas än vad som nu är möjligt, så skulle detta förslag av landets samtliga växtförädlare givetvis omfattats med största intresse. På detta sätt undvekes visserligen ej utan utbyggdes i stället ett dyrbart försöksarbete. Och denna anordning kunde ju ingenting åtgöra med avseende på ett genare framställande av de nya sorterna. Men att staten härigenom på ett eller helt annat sätt skulle tillvarata sitt eget intresse, samtidigt som den gagnade växtförädlingsarbetet genom att övertaga slutprövningen av sorterna, är självfallet.

Om således produktionen av nya sorter är så långt ifrån att vara en fara att den snarare är växtförädlingens mål, så kan samma ogrundade rädsla påvisas med avseende på lantbruksstyrelsens uppfattning med avseende på dubbelarbetet. Denna lantbruksstyrelsens andra huvudtanke hade av de sakkunniga ansetts bestyrkt genom ett intyg från Svalövstjänstemännen, att utsikten till nya resultat ej stiger med antalet arbetande personer på området, utan endast med kvadratrotten på detta antal. Sedan det ohållbara i detta påstående från teoretisk synpunkt efter anmodan av motionärerna påvisats av docent Heribert-Nilsson, ha Svalövstjänstemännen i sitt senaste yttrande frångått sitt försök, att på teoretisk väg bevisa dubbelarbetets olägenhet. Men, säga de, detta rubbar på intet sätt huvudsaken i detta yttrande, nämligen det av mångårig erfarenhet bestyrkta faktum, att utsikterna för ernående av värdefulla resultat vid förädlings-

arbetet icke ökas i proportion med antalet på samma område arbetande. Var är beviset härför? Var är det av mångårig erfarenhet bestyrkta beviset härför? Den nämnda uppfattningen motsäges ju i varje fall av den svenska växtförädlingen, vilkens resultat icke varit rikare än sedan de båda växtförädlingsanstalterna trädde i full funktion. Och härvid har ej varit utan betydelse, vad motionärerna yttrat och vari Svalövstjänstemännen instämna, att »åtskilliga impulser till förädlingsarbetets förnyelse» utgått från Weibullsholm. Att liknande påverkan gjort sig gällande från Svalöv med avseende på Weibullsholm är naturligt. Men en påverkan som består i ömsesidiga impulser i teoretiskt och praktiskt avseende kan ju ingalunda kallas ett ömsesidigt dubbelarbete.

Weibullsholm den 10 maj 1925.

Vördsammast
för Weibullsholms Växtförädlingsanstalt

HARRY WEIBULL.